

HUQUQ

41

(304)

YURIDIK GAZETA

Oktabr

D.	6	13	20	27
S.	7	14	21	28
Ch.	1	8	15	22 29
P.	2	9	16	23 30
J.	3	10	17	24 31
Sh.	4	11	18	25
Y.	5	12	19	26

2003

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqqan boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ E-mail: Info@huquq.uz

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг
Қарори

2003 йил ҳосили пахта хом ашёсини сақлашни таъминлашга доир кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида

Кўрилатган чора-тадбирларга қарамай, фермерлар, пудратчилар ва теримчилар томонидан терилган пахта хом ашёсини қабул пунктларига ўз вақтида топширмаслик, пахтанинг мослаштирилмаган жойларда сақланиши, пахта майдонларининг пайхон қилиниши натижасида кўпплаб ҳосилнинг йўқолишига йўл қўйилмоқда.

Пахта хом ашёсини ўғирлаш ва талон-тарож қилиш ҳолларининг тез-тез учраётганлиги, уни республика ташқарисига ноқонуний олиб чиқиб кетишга уринишлар жиддий зарар келтирмоқда. Йигиб олинган пахта хом ашёсини ҳосилининг, кейинчалик уни республика ташқарисига олиб чиқиб кетиш ва сотиш мақсадида хусусий уйларда ва ҳовлиларда яшириш ҳоллари ушбу қонун бузилишларини келтириб чиқараётган сабаблардан биридир.

Фақат биргина ҳолатда Сирдарё туманида яшовчи фуқаролардан бирининг хусусий уйдан 2,2 тонна пахта хом ашёси топилган. Ана шундай ҳоллар Жиззах вилоятининг Мирзачўл туманида, Наманган вилоятининг Учқўрғон туманида ва республиканинг бошқа минтақаларида ҳам аниқланган.

Вужудга келган аҳвол айрим хўжалик раҳбарлари томонидан назоратнинг бўшаштириб юборилганлиги, уларнинг ҳосилни сақлаш муаммоларидан ўзини четта олаётганлиги, вилоятлар ва туманлар ҳокимлари томонидан уларга нисбатан талабчанликнинг пастлиги оқибатдир.

Пахта хом ашёсини йигиб-териб олиш, ташини ва сақлаш вақтида унинг сақланишини таъминлаш, пахтачилик хўжаликлари раҳбарларининг масъулиятини кучайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Қуйидагиларга:

Жиззах (У.Яманкулов), Наманган (Т.Жабборов), Сирдарё (Р.Ҳайдаров), Тошкент (У.Мирзачулов) ва Фарғона (А.Отбаев) вилоятлари ҳокимларига, қўшни давлатларга чегарадош туманлар ҳокимларига пахта хом ашёсининг ўғирланиши, талон-тарож қилиниши ва республика ташқарисига ноқонуний олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш бўйича кўрилатган чора-тадбирларнинг етарли эмаслиги;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисига, вилоятлар ва туманлар ҳокимларига, қўшни давлатларга чегарадош туманлар ҳокимларига пахта хом ашёсини ўғирлаш ва бошқа қўшма ҳужжатларнинг пайхон қилиниши устидан зарур назоратнинг мавжуд эмаслиги кўрсатиб ўтилиши.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва туманлар ҳокимларига уларнинг пахта хом ашёсининг ўғирланиши, талон-тарож қилиниши ва республика ташқарисига ноқонуний олиб чиқиб кетилиши ҳолларининг ўз вақтида олдини олиш бўйича ишларнинг аҳоли учун шахсан жавоб бериши тўғрисида оғохлантирилсинлар.

2. Терилган пахта хом ашёсининг қабул пунктларига ҳар қўни топширилиши шарт бўлган тартиб белгиленсин. Пахтачилик хўжаликлари ва қабул пунктлари раҳбарлари пахта хом ашёсининг тўқсиз ва узлуксиз топширилиши ва унинг зарур даражада сақланиши учун шарт-шароитларни таъминласинлар.

Терилган пахта хом ашёсининг ушбу мақсадлар учун мўлжалланмаган ва ёнғин хавфсизлиги қондаларига жавоб бермайдиган жойларда, шу жумладан хонадонларда ва томорқа участкаларида сақланиши тақиқлансин.

Терилган пахта хом ашёсининг қабул пунктларига ўз вақтида топширилмаганлиги, пахта ушбу мақсадлар учун мўлжалланмаган ва ёнғин хавфсизлиги қондаларига жавоб бермайдиган, шу жумладан хонадонларда ва томорқа участкаларида сақланиши учун фуқароларга энг кам ойлик иш ҳақининг беш баравари миқдорида, мансабдор шахсларга эса — етти баравари миқдорида жазима солинадиган қонун бузилиши тақдорлардан тақдирда фуқароларга энг кам ойлик иш ҳақининг етти баравари, мансабдор шахсларга эса — ўн баравари миқдорида жазима солинадиган. Жазима солиш мазкур ҳолатлар содир этилган жойдаги ички ишлар органлари томо-

нидан маъмурий жазолаш тартибидида амалга оширилади.

Пахта хом ашёсини ўғирлаш ва талон-тарож қилиш, уни республика ташқарисига олиб чиқиб кетиш ҳоллари аниқланган тақдирда айбдор шахслар қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда, шу жумладан жиноий жавобгарликка тортиладилар.

3. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги (З.Алматов) терилган пахтанинг сақланишини таъминлаш юзасидан кўшимча чора-тадбирлар кўрсин, профилактика ишларини фаоллаштирсин ва қўнни бузувчиларга нисбатан амалдаги қонун ҳужжатларига қатъий мувофиқ равишда қатъий чоралар кўрсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси (Р.Қодиров) пахта хом ашёсининг сақланишини таъминлашга қаратилган қонун ҳужжатлари ижроси устидан назоратни кучайтирсин.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари билан биргаликда, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларини, жамоат ташкилотларини ва оммавий ахборот воситаларини жалб этган ҳолда, пахтанинг талон-тарож қилинишига қарши кураш бўйича, шу жумладан ушбу соҳадаги ҳуқуқни қўллаш амалиётини ёритиш йўли билан олдини олиш ва профилактика ишларини фаол амалга оширсин.

«Ўзтелефон» компанияси (А.Қўчиров), Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги (М.Ҳазратқулов), оммавий ахборот воситалари ушбу йўналишда олиб борилаётган ишларнинг мунтазам ёритилишини таъминласинлар.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги (А.Полвонозов) манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда амалдаги қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида тақлифлар киритсин.

7. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчилари И.Жўрабеков ва Т.Худайбергенов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг
Раиси **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2003 йил 13 октябрь

Куз манзараси

✓ O'ZBEKISTON VA JAHON

«АЛ-МУСТАҚБАЛ» ГАЗЕТАСИДА ЧОП ЭТИЛДИ

Ўзбекистонда ҳуқуқий демократик давлат қуриш сиёсий мақсад қилиб қўйилгани ҳамда республика раҳбарияти томонидан фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлаш йўлида амалга оширилаётган кенг миқёсли ишлар ҳақидаги батафсил маълумотларни маҳаллий ОАВда ёритиш орқали Миср жамоатчилигига етказишга ҳаракат қилаямиз.

Бу борадаги сўй-ҳаракатларнинг самараси ўлароқ, Мисрдаги етакчи нашрлардан бири бўлган «Ал-Мустақбал» («Келажак») газетасининг 2003 йил 6 октябр сонидида «Ўзбекистонда фуқароларнинг эркинлигини таъминлаш йўлида янги конституция қабул қилинган» сарлавхали салмоқли мақола чоп этилди. Материални тайёрлашда газета таҳририяти Ўзбекистон Республикаси Бош прокуровори Р.Қодировнинг «Адолат ва қонунийлик йўлида» номли мақоласидан фойдаланган. Мақола сарлавҳаси биринчи бетнинг энг юқори сатрига алоҳида ҳарфлар билан олиб чиқилгани «Ал-Мустақбал» таҳририяти бу материални ўқувчиларига ушбу сонинг асосий мавзуси сифатида тақдим этганидан далолат беради.

Ўзбекистон Бош прокуровори Р.Қодиров имзоси билан чоп этилган мазкур мақолада ёзилишича, республика мустақиллигининг 12 йиллиги мамлакатда амалга оширилаётган демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш, фуқароларнинг озу-умидларини рўйга чиқариш йўлидаги навбатдаги босқич бўлди. Мустақиллигининг биринчи кунларидан Ўзбекистон раҳбарияти ички сиёсатда инсон ҳуқуқлари, жумладан, фуқароларнинг конституциявий эркинликларини таъминлаш масаласига жиддий ёндашиб келмоқда. Шу боис ҳам Ўзбекистон конституциясида асосий эътибор шунга қаратилган.

Мақолада ёзилишича, ҳозирги пайтда прокуратуранинг жиноий жавобгарликка тортиш функцияси асосан фуқароларнинг қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилиш томонига ўзгарди. Шу билан бирга, прокуратура ҳақидаги қонун ушбу муассаса ходимларининг масъулиятини ошириш борасидаги янги нормаларни ҳам ўзидида мўжассам этган.

Дастлабки тергов учун ҳибса олиш тартиби ва муддатининг қисқартирилиши, айрим ҳодимларнинг ўз вазифасини суистеъмол қилгани учун ички ишлар органлари сафидан бўшатилгани ва баъзиларига нисбатан жиноий иш қўзғатилгани мақолада зикр этилган. Шунингдек, жазони ижро этиш муассасалари (ЖИЭМ)даги аҳвол, хусусан, у ерларда маҳбусларни сақлаш шароитлари ҳамда уларнинг ҳуқуқларини таъминлаш борасида халқаро ҳуқуқий ташкилотлар билан алоқаларнинг мустақамлашиб бораётгани таъкидланади. Бунинг далили сифатида Халқаро қўзил хон ташкилоти вакиллари охириги пайтда ЖИЭМлардаги маҳбуслар билан 17 марта учрашувлар ўтказгани ва ЕХТнинг эксперт гуруҳлари инсон ҳуқуқларининг таъминланишини текшириш мақсадида тергов изоляторларидаги шароит, тергов жараёнининг олиб борилишини кузатиб туриши таъкидланади.

Жазоларни либераллаштириш мақсадида Ўзбекистон Жиноят кодексига киритилган ўзгаришлар, хусусан, балоғатга етмаганлар жамиятга қатта хавф туғдирмайдиган жиноят қилган тақдирда озодликдан маҳрум этилмаслиги ва фақат қасдан жиноят содир этган тақдирдагина қамолда ушланиши зикр этилган.

Мақола мамлакатда ўтказилаётган ислохотларнинг туб мақсади ҳуқуқий демократик давлат қуриш бўлгани боис айтиш пайтда прокуратура ва бошқа ҳуқуқ-тартибот органлари олдида турган долзарб масалалардан бири жазоларни либераллаштириш ҳақида, қонунни ҳаётга тўғри татбиқ этиш ва ҳар қандай камчиликларнинг олдини олиш бўлиб қолмоқда де-ан фикр билан аёнланади.

С.ИНОМОВ,
Ўзбекистоннинг Миср Араб Республикасидаги элчиси

Чоршанбадан Чоршанбагача

8 октябрь

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Регламенти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни матбуотда эълон қилинди.

9 октябрь

Ўзбекистон Республикаси Президенти Исроил Каримов Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзеининг тақлифига биноан 9-10 октябрь кунлари давлат ташрифи билан Грузияда бўлди.

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Регламенти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни матбуотда эълон қилинди.

10 октябрь

Олий Мажлисида демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш масалалари бўйича парламент комиссияси таркибидида суд-ҳуқуқ масалалари бўйича кичик комиссиянинг мажлиси бўлиб ўтди.

11 октябрь

Ўзбекистон Республикасининг «Жамоат фондлари тўғрисида»ги қонуни матбуотда эълон қилинди.

QAROR VA IJRO

Пахта деганда кўз олдимишга олпоқ далалар келади. Бир донга чигитдан пахта бунёд бўлганига қадар дехоннинг қанча пешона тери тўкилмайди дейсиз. Пахтакор йил давомида ҳар бир гўзанинг тагига минг бор эгилиб, ўз фарзандини авайлагандай парвариллайди. Пахтаси очилган кунни қувончининг чеки бўлмайди. Қувонмай бўладими? Йил бўйи қилинган меҳнатнинг самарасини кўришининг ўз гашти бор. Ана шу қувончли онда уни яна бир катта меҳнат кутади. Тайёр ҳосилни териб давлатга топшириш. Бугунги кунда барча пахтакорларимиз ана шу дамни бошларидан кечираяпти. Уларга камарбаста бўлиш учун ўқувчилар, талабалар ёрдамга отланишган. Мақсад ҳосилни ёмғирли кунларга қолдирмай териб олиш.

гарлик тўғрисида иш кўзгатирилган. Жиззах вилояти Мирзачўл туманидаги «Аҳдамбек» фермер хўжалиги раиси Р.Йўлдошев териб топширилган 1 тонна пахта хом ашёсини номаълум шахсга 100 минг сўмга сотиб, талон-тарож қилганлиги ҳолати юзасидан ЖКнинг 167-моддаси 2-қисми «г» банди билан жиноят иши кўзгатирилиб, тергов ўтказилмоқда.

Шунингдек, айрим пахта тозалаш заводлари, пахта тайёрлаш пунклари ҳамда куриштиш-тозалаш цехлари, пахта етиштирувчи хўжаликлар, пахта териш машиналари, транспорт тракторлари, тиркамалар, махсус жихозланган юк автомобиллари ҳамда ҳашарчиларнинг овқатланиш ва дам олиш жойларини тайёрлашда бир қатор қонун-

қарашли бригадаларда, К.Отаханов номли ширкат хўжалигида пахта териш ва ташини жараёнида ерга тўкилиб, исроф бўлишига йўл қўйилганлиги учун туман прокурори томонидан Ж.Саиджўраев, Х.Ортиқов, О.Бадалов, Х.Нишонов ва О.Сотволдиев каби бригадирларга нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш кўзгатирилган.

Пахта ҳосилини нобудгарчиликсиз йиғиштириб олиш ва пайхон қилинишининг олдини олиш юзасидан тегишли чоралар қўрилатган бўлишига қарамай, айрим хўжаликларда пахта майдонлари пайхон қилинишига йўл қўйилган. Хусусан, Қорақалпоғистоннинг Хўжайли туманидаги «Найман» ширкат хўжалигининг 2 гектар пахта майдонини Т.Дурдиевнинг 3 бош қорамоли пайхон қилган. Оқибатда давлатга 32,5 минг сўмлик зарар етказилган. Шу каби қонун бўзилиш ҳолатлари бошқа вилоятларда ҳам аниқланган.

«Запахтасаноат» уюшмаси тизимида кирувчи қорхоналар раҳбарлари ва бошқа масъул шахслар томонидан мулкни ўзлаштириш йўли билан талон-тарож қилиш ва хизмат вазифасига совуққонлик билан қараш каби жиноий хатти-ҳаракатлар содир этилган.

Сурхондарё вилояти Кумқўрғон туманидаги «Турон» акциядорлик жамияти тола товаршуноси А.Бобомуродов жавобгарлигида 2002 йил пахта ҳосили бўйича 160,5 млн. сўмлик пахта толасидан қамомад, 23,8 млн. сўмлик 203,1 тонна лент ва 2 млн. сўмлик 93,2 тонна улюк аралашмасидан ортиқча чиққан.

Ушбу ҳолат юзасидан вилоят прокуратураси томонидан 2003 йилнинг 29 сентябрида ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши кўзгатирилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Прократура органи томонидан аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш тўғрисида ваколатли мансабдор шахслар ва идораларга 240 та тақдирнома киритилган, 1239 нафар мансабдор шахс қонуннинг бузилишига йўл қўймаслик ҳақида огоҳлан-тирилган. 301 та ҳодим интизомий, 460 нафар шахс маъмурий ва 56 нафар шахс моддий жавобгарликка қўрилган. 1,9 млн. сўмлик моддий зарар айбдорлардан ихтиёрий ундирилган, жавобгарлардан 6,2 млн. сўмлик моддий зарарни ундириш юзасидан судга 10 та даъво аризаси киритилган, 17 та жиноят иши кўзгатирилган.

Қўннинг ҳар қуни ганимат. Яқинда ёғиб ўтган ёмғир пахтакорларимизга фурсат ганимат эканлигини эслатиб қўйди. Қўнлар илимокди. Вақт эса кутиб турмайди.

Бахтиёр ХОЛМИРЗАЕВ,
Олимжон СУВОНОВ,
Республика Бош
прокуратурасининг умумий назорат
бошқармаси прокурорлари

2003 YIL — OBOD MAHALLA YILI

МАҲАЛЛАДАН
БОШЛАНАР ВАТАН

ВОЯГА етмаганлар қачон жиноят содир этиши мумкин? Қачонки, шунга мойил муҳитга тушиб қолишса, ота-она ёхуд катталар нигоҳидан четда қолишса. Баридан оилада берилган тарбия муҳим. Тарбиянинг бош негизи мана шу йўналишга қаратилар экан, албатта самара беради.

Танлаган йўлимизда таъсирчанликка эришишни айнан маҳаллалардан бошлашга қарор қилгандик. Кўчама-кўча, гузарма-гузар ўтказилган тadbирларда нурунийлар ва ибратли оилалар нуфузига таяндик. Бир болага етти маҳалла ота-она деганларидек, яхши натижаларга эриша бошладик. Нарпай туманида ҳозир вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчилик бирмунча камайган.

Чинакам Ватан маҳалладан бошланади. Бироқ шуни айтиш керакки, кўпгина маҳаллалар мураббийлари ва халқ посбонларининг фуқаролар билан алоқасида узилишлар, расмиятчилик кўзга ташланади. Маҳаллаларда ташкил этилган жомеага асосидаги ҳайъатларнинг иши суст. Улар ўрнини қишлоқдошларига сидқидилдан хизмат қилиш иштиёқида бўлган шижоаткор инсонлар тезроқ эгаллашни зарурга ўхшайди.

Бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари билан ҳамжиҳатликда ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказишга, уларнинг фойдали иш билан банд бўлишига имкон яратишга ҳаракат қилаёямиз. Жорий йилнинг бошида муай-тай бўйича республика турнири туманимизда ўтказилган эди. Тошкент, Сирдарё, Бухоро, Сурхондарё, Қашқадарё ва Самарқанд вилоятли спортчилари иштирокидаги бу турнир ёшларнинг ўзчас таассуротлар қолдирди. Улар турли спорт ва маданий тўғарақлар, ўқув курсларига қатнашишяпти.

Ёшлар қамоли кўп жиҳатдан биз катталарга боглиқ. Кези келганда юзга айтилган биргина танбеҳ уларнинг ҳаётини бутунлай изга солиб юбориши мумкин. Емон қилиқнинг биргиниси ҳам ортиқчалик қилади. Шундай экан, ёшларни баркамол қилиб тарбиялашдек умумий ишимизга барча бирдай масъулият билан ёндашиши лозим.

Абдулла ТОЙЛОҚОВ,
Нарпай тумани прокурори

Моҳият

*Хавф-хатар юз
берганди, нодон ва
иродасиз киши би-
лан эмас, балки
темир иродали,
ақли расо киши
билан ҳамдам бўл,
чунки биринчиси
билан қулфатга
чуқурроқ ботасан,
иккинчиси билан
хавф-хатардан
тезроқ қутулсан.*

YASHIRIN IQTISOD

МУРОСАСИЗ
БЎЛМОҚ КЕРАК

БЕРУНИЙ туман прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими томонидан жорий йилнинг 8 ойи давомида ўтказилган тadbирлар натижасида давлат рўйхатидан ўтмай, тегишли солиқларни тўлашдан бўйин товлаб, яширин цехлар ташкил қилинган 9 та ҳолат аниқланиб, ҳуқуқбузарлардан 1.265.000 сўмлик далилий ашёлар олиб қўйилди. Жумладан, 2003 йил 1 февраль кунин олинган маълумот асосида Беруний шаҳри Жамбул кўчаси 82-уйда яшовчи Урозалиев Шукрилло ўз уйида шакардан новот ва хўрозқанд ишлаб чиқарадиган яширин цех ташкил қилганлиги аниқланди. У ердан далилий ашё сифатида 3 та қўлбола станок, 2 та қозон, 2 та тарози, 1 та темир стол, 1 та темир лист, 67 кг новот, 78 кг шакар — жами 332.000 сўмлик нарсалар олиб қўйилди. Жиноят ишлари бўйича Беруний туман судининг 2003 йил 4 февралдаги қарорига асосан Ш.Урозалиевга 27.200 сўм жарима солиниб, олинган далилий ашёлар давлат эгалигига ўтказилди.

2003 йил 24 март кунин олинган маълумот асосида Беруний тумани «Шаббоз» ширкат хўжалиги 12-бригадасида яшовчи Реймов Сапарбой ўз уйининг бир хонасида яширин тикувчилик цехи ташкил қилгани аниқланди. Далилий ашё сифатида 4 та тикув машинаси, 33 дона эркалар шими, 1 та костюм-шим, 90,5 метр газлама олиб қўйилди. Суднинг қарорига асосан С.Реймовдан 27.200 сўм жарима ундирилди ва 261.000 сўмлик товар-буюмлар давлат эгалигига ўтказилди.

Бунга ўхшаш мисоллар ишга янада масъулият билан ёндашиш, қонун бузилишларига қарши мурасасиз бўлишни таъқозо этади.

М.МАДРАИМОВ,
Беруний туман прокуратураси
ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими
бошлиғи

ПАХТА —
РИЗҚ-РЎЗИМИЗ

Ўзбекистон Президентининг 2003 йил 23 сентябрдаги «2003 йил пахта хом ашёсининг сақланишини таъминлаш, нобуд бўлиши, талон-тарож қилиниши ва қонунга зид ҳолда республика ҳудудидан ташқарига олиб чиқиш кетилишининг олдини олиш ҳақида»-ги фармойиши ва Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 26 августдаги «2003 йил пахта ҳосилини йиғиштириб олишнинг ташкилий чора-тadbирлари тўғрисида»-ги қарори ижроси юзасидан назорат тadbирлари олиб борилмоқда.

Энг ачинарлиси, айрим юртдошларимиз тирикчилик дарадида пахтани кўшни давлатларга сотишга ҳаракат қилмоқда. Қайси бир газетани варақламанг, албатта пахта ўғирлари ҳақидаги мақолага кўзингиз тушади. ЎзТВ «Ахборот» дастури бу ҳақда ҳар қуни лаҳзалар бериб бормоқда. Тарғибот ва ташвиқот ишларига қарамай бундай ҳоллар юз бермоқда.

Ўтказилган назорат тadbирларида Қозғистон ва Қирғизистон билан чегарадош бўлган айрим ҳудудларда пахта хом ашёсини ўғирлаб, қонунга зид ҳолда мамлакатдан ташқарига олиб чиқиб кетишга уринишлар аниқланган.

Жумладан, Фарғона вилоятининг Логон қишлоғида яшовчи Э.Иброҳимов 65 кг. пахтани сотиш учун Қирғизистонга олиб ўтаётганида боқхоначилар томонидан ушланиб, унга нисбатан маъмурий жавоб-

бузилишларга йўл қўйилган.

Баъзан, қутилмаганда юз берган ёнғин тўфайли қўллаб пахтанинг олди ичида қолганини кўпчилик механизаторлар ва техник ҳодимлар яхши билишади. Халқимизда ёнғинга қарши курашдан қўра унинг олдини олган маъжул деган гап бор.

Хусусан, Тошкент вилояти Бўка тумани «Машина-трактор парк» акциядорлик жамиятидаги 32 та «Кейс» пахта териш машинасида 10 таси бирламчи ўт ўчириш анжомлари билан таъминланмаганлиги учун туман прокурори томонидан жамият бош муҳандиси Б.Йўлдошев МЖТКнинг 211-моддаси 1-қисми билан маъмурий жавобгарликка қўрилган.

Навоий вилояти Навоий туманидаги Алишер Навоий номли фермерлар уюшмасида термичилар учун ажратилган 20-мактаб биноси бирламчи ўт ўчириш воситалари ва иситиш жихозлари билан таъминланмаганлиги, хоналар санитария талабларига жавоб бермаганлиги учун туман прокурори томонидан уюшма раиси А.Раҳматов қонун бузилишига йўл қўймаслик ҳақида огоҳлан-тирилган.

Айрим жойларда пахта исрофгарчилигига йўл қўйилмоқда. Баъзи йўл четларида тупроққа қоришиб ётган пахтани кўриб ичингиз ачийди. Жумладан, Андижон вилоятининг Шахрихон туманидаги «Шахрихон» ширкат хўжалигига

QONUN BARCHAGA BAROBAR

ПОРАХЎР ҚЎЛГА ОЛИНДИ

Мақсуд Йўлдошев Гурлан туман давлат солиқ инспекциясида бўлим бошлиғи лавозимиди хизмат қилиб келарди. Ушбу лавозимда ишлаш давомида у 2001 йилдан 2003 йилнинг март ойига қадар порахўрликни одат қилиб олди. Жумладан, туман бозорида атторлик моллари билан савдо қилувчи тadbиркор Б.Қурбонов ва унинг турмуш ўртоғи У.Жумановаларни кўр-қўрона талашдан виждони зарарча қийналмади. Эр-хотин сотётган айрим молларнинг сифат сертификатига йўқлигини билгач, уларга гўё ўзини халоскор-ҳомий қилиб кўрсатди.

Дарвоқе, шу йилнинг баҳорига келиб Б.Қурбоновнинг савдосидан барака кўтарилди. 12 март кунин чет элда ишлаб чиқарилган «Рамиз» совунини ҳеч қандай ҳужжатсиз сотётгани аниқланиб, маъмурий жавобгарликка қўрилди. Чунинчи, рафикаси У.Жуманова савдо фаолияти билан шуғулланишга рухсат берадиган ҳужжат олишни фаромуш қилганди. Шундай бўлса-да, у «Гурлан бозори»да атторлик молларини сотишни давом эттираётган эди. Бу эса Мақсуд Йўлдошевга қўл келди.

— Ноконуний хатти-ҳаракатинг учун савдо фаолиятингга чек қўйиб, молларингни мусодарига қилиш керак, — деб қолди қутилмаганда у билан учрашар экан М.Йўлдошев.

— Ўлганнинг устига ўз таёқ қабилида иш қилманг энди. Бир иложини топинг, оға, — деди У.Жуманова ялиниб.

— Агар 400.000 сўм берсанг, сенга ёрдам бераман, — деди туман

давлат солиқ инспекциясининг бўлим бошлиғи. У.Жуманова бунча пулни топиб беролмаслигини айтгач, М.Йўлдошев «ставка»ни 200.000 сўмга туширди. Умида эса талловсираб қолди. Унинг иккиланаётганини кўрган солиқчи аврашга ўтди: «Агар айтилган пулни берсанг, эрингинг иши ҳам судга ошмайди, сенинг нарсаларинг ҳам мусодара қилинмайди».

Аслида бу пайтга келиб Б.Қурбоновнинг «иши»ни суд кўриб чиқиб, аллақачон маъмурий жазо белгиланган эди. Лекин бундан беҳабар У.Жуманова талаб қилинган пулни топиш илинжида ўзини ўтга-чўққа ура бошлади. Аммо чорасини топа олмасди.

... Умида ўйлана-ўйлана туман давлат солиқ инспекциясига борди. Бу ерда «халоскор»ни учратиб, охиштагина пулни олиб келганини билдирди. М.Йўлдошев эса «200.000» рақамини бармоғи билан беҳабар У.Жуманова «ҳаммасиними?» дегандек имо-ишора қилди. Аёлдан тасдиқ ишораси бўлгач, уни эргаштириб ташқарига чиқди. Бироқ, унинг бу сафарига «ови» ўзоқ қўзилмади. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ҳодимлари М.Йўлдошевни фуқаро У.Жумановадан пора олаётган пайтда қўлга олдилар. Доннишмандлар «Нафс — Гало. У кишини ёнар ўтга солмасдан қўймайди» деб бежиз айтмаган. Буларни М.Йўлдошев бу ҳикматнинг нечоғли ҳақ эканини англаб етганида, афсуски, кеи бўлганди.

Эркин ХЎЖАЕВ,

Хоразм вилоят прокуратурасининг бўлим бошлиғи

✓ MUKOFOT SOHIBLARI

Узоқ йиллар суд ва прокуратура идораларида ишлаб нафақага чиққан, ҳозир ҳам Фарғона шаҳридаги савдо ташкилотиди юрист лавозимида меҳнат қилаётган Хусанбек ака Абсаровнинг қизи Лариса отасининг ишини давом эттираяпти. Чорак асрдан буён прокуратура идораларида турли лавозимларда ишлаб, қонунийликни мустаҳкамлаш, давлат ва фуқароларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш, қонунбузарликнинг олдини олиш борасида сидқидилдан хизмат қилмоқда.

ОТА ИЗИДАН

Лариса Абсарова 1977 йили Тошкент давлат университетининг юридик факультетини тамомлаб, Фарғона шаҳар прокуратурасида иш ўргатувчи лавозимида меҳнат қилаётганини бошлади. Ўқиб-ўрганиб, билим ва малакасини ошириб бори. Шаҳар ва вилоят прокуратурасида қайси лавозимга тайинланмасин, бекаму кўст, бенуқсон ишлаб, жамоанинг ҳурмат-этиборини қозонди.

— Лариса жудаям интизомли, ўзига ва ўзгаларга талабчан, қатъиятли ва камтар, — дейди вилоят прокурорининг кадрлар бўйича катта ёрдамчиси Жамилахон Акрамова. — Шунча йил ишлаб бирон марта огоҳлантириш олгани йўқ. Иши жудаям саришта, ҳар бир топшириқни бекаму кўст адо этишга одатланган.

Айни чоғда адлия маслаҳатчиси Л.Абсарова Фарғона вилоят прокуратураси умумий назорат бўлимининг катта прокурори лавозимида ишлаяпти.

— Унинг хизмат вазифасига банклар, нақд пул муомаласи, иш ҳақи, тўлов, шартнома интизими, ташқи иқтисодий фаолият, хусусийлаштириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, монополияга қарши кураш ва нарх сиёсати тўғрисидаги қонунлар ижроси бўйича прокурор назоратини юритиш вазифаси юклатилган, — дейди умумий назорат бўлими бошлиғи Одилжон Иброҳимов. — Бош прокуратуранинг топшириқ ва кўрсатмалари, режали тadbирлар асосида биржалар фаолияти, доридоран воситалари ва фармацевтика фаолияти, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасидаги қонунлар ижроси юзасидан банк муассасалари, давлат мулк кўмитасининг вилоят бошқармаси, кўмаси мулк ва товар-ҳомашё биржалари, «Газ аппаратлари», «Фаргонаўш» корхоналарида мукамал текширишлар ўтказди. Анқиланган қонунбузарликларни бартараф этиш ва келгусида тақорларни шунинг олдини олишга қаратилган прокурорлик таъсир чоралари ҳужжатларининг лойиҳасини тайёрлади...

Л.Абсарова раҳбарлигида Фарғона фуран бирикмалари заводиди ўтказилган текширишда республика инвестиция заёмидан 7,8 млн. АҚШ доллари миқдорда муддати ўтган кредиторлик қарзи вужудга келгани, корхона иш ҳақидан 211 млн. сўм, нафақа тўловларидан 3,6 млн. сўм, коммунал хизмат ва бошқа тўловлар — жами қарздорлик 9,6 млрд. сўмдан ортиб, иқтисодий ночор ҳолатга тушгани анқиланган. Шунингдек, целлюлоза ишлаб чиқариш учун олинган ҳомашё сифатсизлиги, ишлашга яроқсизлиги тўғрисида 34 млн. сўмликдан зиёд зарар қўришига қарамай корхона маъмурияти сифатсиз лент етказиб берган таъминот-чига нисбатан даъво иши қўзғатиб, зарарни ундириш чораларини кўрмаган. Текширишлар натижасига кўра мансбдор шахсларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Тергов жараёнида ишчи-хизматчиларга 144.500.000 сўм иш ҳақидан қарз тўланди. Тергов мобайнида «Муборак» газни қайта ишлаш заводи, «Ўзтрансгаз» акционерлик компанияси ва «Фаргонагазтаъминот» шўъба корхоналари ўртасида қарзни бошқа шахсга ўтказиш ҳақида шартнома тузилгани, унга асосан фуран бирикмалари заводи газдан тўпнаниб қолган 60 млн. сўм қарзини тўғридан-тўғри «Муборак» газни қайта ишлаш заводида ўтказиб беришга келишилгани ҳамда 2002 йилнинг июнь-сентябрь ойларида фуран бирикмалари заводи 31.800.000 сўмлик маҳсулотни «Муборак» газни қайта ишлаш заводи вақили М.Умаров орқали бериб юборгани анқиланди. М.Умаров «Муборак» газ корхонасида ишлаганига ва унга ишонч қозони берилмаганини анқиланиб, ушбу ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Отаси Хусанбек ака каби ҳалолу пок, камтар ва ишчан Лариса Абсарованинг вилоятда қонунийликни таъминлаш борасидаги хизматлари муносиб баҳоланди. Республика Президентининг фармонида кўра истиқлолнинг 12 йиллиги арафасида Л.Абсарова «Шухрат» медали билан тақдирланди.

Исроил ИБРОҲИМОВ,
«HUQUQ» муҳбири

✓ INSONPARVARLIK

ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ ЎЗИНИ ОҚЛАМОҚДА

Мамлакатимизда ҳуқуқий жамият барпо этиш мақсадида қонунчилик ва судлов тизимида амалга оширилаётган ислохлар инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашнинг том маънодаги қафолати сифатида намоён бўлмоқда.

Олий Мажлис томонидан 2001 йилда қабул қилинган «Жиний жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун бунинг яққол мисолларидир.

Қонунга кўра янги ярашув институти жорий этилди. Жиноят кодексига 66-модда киритилди ва 26 та жиноят тури бўйича ўзгаришлар илова қилинди.

Ярашув бўйича жиноят иши тақдирини ҳал этиш тарафларининг ихтиёрига берилди. Соддароқ қилиб айтганда, ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган жиноятни биринчи марта судир этган фуқаро ўз қилмишининг

оқибатини тушуниб етиб, етказилган зарарни қоплаб, жабрланувчи билан ярашса, у жиний жавобгарликдан озод қилинади.

Жиноят ишлари бўйича Риштон туман суди томонидан 2003 йилнинг 8 оyi мобайнида 34 нафар шахс ярашганлиги тўғрисида жиний жавобгарликдан озод қилинди.

Риштонлик И.Бозоров 2003 йил 28 май кўни М.Ахмедовга тегишли бўлган 15.000 сўмлик велосипедни ўғирлаб кетди. Аввалги қонун талабларига кўра, у судланиб жиний жавобгарликка тортилган бўларди. Ярашув институтининг шарофати билан у жиний жавобгарликдан озод бўлди.

Бу каби мисолларни қўлаб келтириш мумкин. Бундан кўриниб турибдики, либераллаштириш бўйича қабул қилинган қонун ўзини тўла оқламоқда.

П.УМИРЗОКОВ,

жиноят ишлари бўйича Риштон туман судининг раиси

✓ GIYOHVANDLIK — ASR VABOSI

ЯХШИЛАР КЎПАЙСИН

БОШҚАРМАГА бир аёл дод-фаврид солиб келди: «Менинг ўғлимни героинга ўргатиб қўйган одамани топиб берасизлар!».

Онанинг фиғони фалакка ўрларди. Унинг 13 ёшли фарзанди туппа-тузук, мўмин қобил бола бўлиб, рўзгорни тебратишда ёлғиз онасига ёрдам бериш учун бозорда машина ювиб, пул топан.

Қуларнинг бирида машина ҳайдовчиси боланинг қўлига пул бериб, героин олиб келишни буюрди.

Бу ҳол икки-уч марта давом этди. Болада қизқиш устун келиб, унинг нима эканлигини билмоқчи бўлиб, татиб кўрган. Охири оқибатда наркоманга айланган-қўйган.

Андижонда Тожик маҳалла деган жой бор. Бу ер гиёҳвандлик моддаларини истеъмол қилиш ва сотишда вилоят бўйича анча «илг-орлардан» десак муболага қилмаган бўламиз. Бу ерда мазкур заҳар-закумни татиб кўрган, унинг ҳавойи ҳавасларига берилган ўсмирлар анчагина топилади. Маҳаллада бир-иккита бола гиёҳвандликка ружу қўйган бўлса, маҳалла-қўй бир бўлиб уни тартибга чиқариши, тўғри йўлга солиши мумкин. Бир-иккита оила шу йўлга кириб қолган бўлса, ҳеч бўлмаганда уларни маҳалладан қўчириб қутулиш мумкин. Аммо бутун бир маҳалла шу балонинг домига тушиб қолган бўлса-чи, унда нима қилиш керак? Ҳатто маҳалланинг айрим оқсоқоллари биронта боланинг наркотик модда истеъмол қилаётганини кўрса ҳам юзини буриб кетишга мажбур. Чунки уларнинг ҳам ўғли аллақачон игнага «ўтириб» бўлган, бировга бирон нарса дейдеса, ўзларининг тили қисқиб, Шундай ҳолатлар ҳам бўлганки, ота героиннинг тоза-тоза эмаслигини текшириб кўриш мақсадида ўз ўғли-

да синаб кўрган, яъни доимий равишда ўғил синовчи-тотувчи вазифасини бажариб келган. Оқибатда ўғил ашаддий гиёҳвандга айланган. Одатда ота ўз наслининг давомини ўғли тимсолида кўради, қизларидан кўра унга кўпроқ меҳр-муҳаббатини бахшида этади. Уни ёмон кўзалардан, бало-қазолардан асраш учун ўзини қалқон қилади. Аммо оғуни ўз қўли билан фарзандининг оғзига олиб бораётган отани ким деб аташ мумкин?!

Икки йил ичида «Тожик» маҳалласида бир неча бола ҳаётдан қўз юмди. 20 яшар навқирон йигит ана шу заҳри қотилини деб оламдан эрта кетди. Бир оилада гиёҳванд моддани синаб кўраётган вақтида 16 яшар ўспирин вафот этди. Маҳалладагилардан бири «Аваллари ёшлар қарияларни охириги йўлга қузатар эди, энди эса қариялар ҳали ўн гули очилмай ҳазон бўлган ёшларни қабристонга олиб бориб қўйишмоқда» дейди афсусланиб. Таназзулга юз тутаётган тақдирларга Шукур Набиев бефарқ қараб туролмади. У маҳалла болаларини яхшилик сари йўналтиргиси, уларни бу ботқоқликдан олиб чиқиш учун ёрдам қилини чўзгиси келди. Аввалига Шукур ака маҳалладаги ахлат уюми тўпнаниб ётган жойни тегишли жойлардан сўраб олди, сўнг бу ерда вақтинчалик стадион қурилишини бошлаб юборди (аслида у ерда мактаб биноси қад ростлаши керак эди). Мазкур ишни амалга оширишда у маҳаллада бекорчиликдан қўчачангитиб, ҳуш-хал чалиб юрган болаларнинг ёрдамидан фойдаланди. Ахлатхонадан чиққан темирларнинг сотиб, уни футбол командаси тузиш учун сарфлади. Ҳозирда лули болалардан тузилган футбол командаси вилоятда ўтказилаётган ҳар бир нуфуз-

ли мусобақада фаол қатнашмоқда. Эрталаб соат бешда машғулота келиб, соат еттиларда ҳамма ўз юмуши сари: кимдир бозорда арава тортишга, кимдир нарсасотишга кетади. Аммо биронтаси машғулотларни қалда қилган эмас. Бу Шукур Набиевнинг энг катта ютуғи десак муболага қилмаган бўламиз. «Мени ўз тақдирим эмас, болаларимнинг эртаси, келажаги қайғуга солади. Чунки атрофдаги айрим одамларни ўзгалар тақдирини ташвишга солмай қўйди. Бундайлар ўз қобилига ўрналиб олганча «сен менга тегмай» қилиб иш тутадиган бўлиб қолган. Авваллари бир ноқобил фарзанд учун наинки ота-она, балки бутун маҳалла, бутун жамоа ўзини жавобгар деб ҳисобларди. Ҳозир эса одамлар ёрдам сўраб ёлворган одамнинг қўчқирлигини эшитмаслик учун нариги кўчадан юрадиган, ёқулогини беркитиб ўтадиган бўлиб қолган» дейди Шукур ака чин дилдан куйиниб. Бу одамнинг «Тожик» маҳалласи болаларини машғулулдан қайтариш, уларни спорт билан ошно қилиш истагини кўриб, тўғриси, жуда ҳавасин келди. Гапнинг пўстқалди, бундай жўмардлик ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди.

Наркотик моддаларнинг инсоният ҳаётига солаётган таҳдиди, унинг зарарли оқибатлари ҳақида кўп ва ҳўп бонг урилмоқда. Аммо борган сайин одамларнинг, айниқса ёшларнинг бундай моддаларга ружу қўйиш даражаси ҳам ортиб бормоқда. Токи инсонлар кўзаларини каттароқ очиб, бу балони бартараф қилиш йўлида ҳузур-халоватларидан воз кечмас эканлар, унинг дами ҳеч қачон кесилмайди.

Дилфуза ОҚМИРЗАЕВА,
журналист

✓ MUNOSABAT

...ҚЎБИЗИМ НИМА ДЕЙДИ?

«Лоқайдлик» сарлавҳали танқидий мақола Хоразм вилоят ҳукуқни муҳофаза қилувчи идораларининг бирлашган наشري — «Муҳофаза» газетасида чоп этилганга 7 ой бўлди. Унда шу куннинг долзарб мавзуси кўтариб чиқилганлиги муштаракларимизнинг ёдида бўлса керак. Мақолада Шовот туманидаги собиқ «Ленинобод» қишлоқ советининг номи ўзгартрилиб, унга эски номи — бир вақтлар диёримизни қонга ботирган Чингизхоннинг иккинчи ўғли Чигатойнинг номи қўйилганлиги, бу хатони тузатиш фурсати етиб келганлиги тўғрисида гап боради.

Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 31 майдаги «Ўзбекистон Республикасида маъмурий-ҳудудий бирликлар, аҳоли пунктлари, ташкилотлар ва бошқа топонимик номларни тартибга солиш тўғрисида»ги қарориди ҳам бу хусусда алоҳида таъкидланган.

Мақола босилиб чиққан, таҳририят ўша муносабат билдиришларини сўраб, Шовот тумани ҳокими Бобохон Исломов, вилоят ҳокими ўринбосари, ҳокимлик ҳузуридаги маъмурий-ҳудудий бирликлар, аҳоли пунктлари, ташкилотлар ва бошқа топонимик объектларнинг номларини тартибга солиш комиссияси раиси Баҳодир Исмоиловларга мактуб билан муножаат қилди. Аммо на ҳокимликдан, на комиссия раисидан ҳозиргача мақола юзасидан на «ха», на «йўқ» деган жавоб бўлди. Шундан кейин «Муҳофаза» газетаси бу мавзуга қайтиб, «Сўкут — аломати...» сарлавҳали мақолани чоп этди. Шу йил 29 июль кўни туман ҳокими ва вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги комиссия раисига бу ҳақда хабар берилди. Нихоят, ақинда, анкироқи «HUQUQ» газетасининг шу йил 10 сентябрь сониди еритилган «Ноўрин даъво» сарлавҳали мақола ана шу сўкутнинг бузди. Мақола муаллифи Рўзмет Ёқубов «Муҳофаза» газетаси таҳририятини, «Лоқайдлик» мақоласи муаллифи Т.Раҳимбоевни ноўрин даъво қилганлигида айблади. Келинг, яхшичи «Ноўрин даъво» мақоласи хусусида, шунингдек «Лоқайдлик» сарлавҳали мақолада кўтариб чиқилган масалани чуқур таҳлил қилиб, мулоҳазаларимизни баён қилсак. Биринчидан, Р.Ёқубов ўз мақоласида «Аслида Чигатой номи бахтсизлик мавзу» деб эътироф этади. Аммо, мақоласининг сарлавҳасини ҳеч қандай бахсга, эътирофга ўрин қолдирмай «Ноўрин даъво» дея қўйган. Шундан кейин таълифлар «Бу борада кенг тарихчилар даврасида бахс юритган маъқул» деган фикрни ўртага ташлайди. Ўзи эса фикрига қарши чиқиб, на тарихчилар, на археологлар, на тилшунос олимлар билан сўбатлашмай, маслаҳатлашмай, дабдурустан — Бу қишлоқларнинг мўғул хони Чигатойга ҳеч қандай алоқаси йўқ» дея узил-кесил ҳулоса чиқаради.

«Ноўрин даъво» мақоласидаги бир-бирига қарама-қарши фактлар, фикр-мулоҳазалар, пойинтар-сойинтар жумаларни ўқиб ёқангизини ушламасдан илокнингиз йўқ. Р.Ёқубов мақоласида «Гап Шовот туманидаги собиқ «Ленинобод» қишлоқ фуқаролар йиғини номи ҳақида... кетмоқда» деб ёзганида нимани назарда тутганини бизга қорони, аммо муаллиф ёзганидек, илгари «Ленинобод» қишлоқ фуқаролар йиғини умуман бўлмаганлиги қундай равшан. Шўролар даврида «Лоқайдлик» мақоласида таъкидланганидек, «Ленинобод» қишлоқ совети мавжуд эди. Муаллиф қишлоқларнинг шўролар ва истиқлол даврида номлашини чалқаштириб юбориб, қўпол хатога йўл қўйган. Хато кетидан хато туғилади.

(Давоми 4-бетда)

Бозорбой БОБОЖОНОВ,
Тузалбой РАҲИМБОЕВ,
журналистлар

«Аризанинг қисқача мазмуни шундан иборати, мен Шералиев Илҳом «Жўрак» ширкат ҳўжалигида 10 йилдан буён ишлайман. 2003 йилда томорқа тарқатишда ноқонунийликка йўл қўйилган. Менинг хонадонимда 2 оила, олти жон яшаймиз. Уйланмаган укам бор. Уйлаш учун шароит йўқ. Ҳарбий хизматни ўтаб келганига 2 йил бўлди. Мен томорқа учун ариза берган эдим. Лекин кишлок фуқаролар йиғинининг раиси комиссия тузиб, оилавий шароитимизни ўрганиб чиқмади ва томорқа учун ер бермади. Менга ўхшаган оилалар сони жуда кўп. Бундай оилаларни ўрганмасдан, ер сотган, уйланмаган, оиласи йўқ фуқароларга ноқонуний ер берди. Ер ўлчаб ажратишда қонунбузарликка йўл қўйилди. 10 сўтих деб ажратилган томорқа участкалари аслида 9,5 сўтихдан 13,8 сўтихгача чиқади... Шу камчиликларни ўрганиб чиқиб, оқилона ҳал қилиб беришингизни сўраймиз».

JURNALIST SURISHTIRUVI

Ҳозир ажратилган ер майдонлари ҳаммага етмаслигини ҳисобга олиб, томорқа биринчи навбатда 2-3 нафар келинлари билан бирга турган хонадонларга, сўнгра 40 ёшдан ошган, 3-4 фарзандли бева аёлларга ва оилавий шароити оғир хонадонларга берилиши зарур деб топилган. Томорқа ажратиш комиссияси аъзоларига ариза ёзган фуқароларнинг яшаш шароитлари-

раис «бор, қайга борсанг боравер» қабилда жавоб бергач, ўн беш нафар фуқаро тахририятга ариза билан мурожаат қилган.

Аризачиларнинг талаблари-га биноан «Сертут» маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудидан, бўшаган экин майдонларида трактор омончи ёрдамида ариқча тортилиб, ажратиб қўйилган томорқа участкаларини танлов асосида қайта ўлчаб кўрдик. Аризада келтирилган факт тасдиқланди: ўлчаб кўрилган олти томорқа-қадан биттаси 14 сўтих, учтаси 13,3 сўтихдан 13,9 сўтихгача, биттаси 9,4 сўтих, биттаси 10,4 сўтих чиқди. Томорқа ажратилган фуқаро-

томорқа берилса, укаси ота ҳовлида уйланиб, яшаган бўлур эди (текширув жараёни-да Илҳомжон ва яна икки нафар аризачига томорқа ажратилди, рўйхатга қўшиб қўйилди). Аризага имзо чеккан 15 нафар фуқаронинг қарийб ярми чиндан оилавий шароитига кўра томорқага муҳтож. Гарчи бир келинлари билан бирга турсалар-да, йигирма ёшдан йигирма олти ёшгача уйлайдиган ўғиллари қатор-қатор, уйлашга хона-уйлар йўқ.

Аризачиларнинг яна бир эътирози, аввал олган томорқаларини сотиб юборганларга яна томорқа ажратилган. Шулардан бири — Дилмурод Саминов. Гарчи Дилмурод томорқамни сотганим йўқ деса-да, «Тинчлик» кўчасида

Маҳамат 200 минг сўм беришини ва ҳўжалик олишини айтган. Бундан ташқари Шералиев Илҳом 17 сентябрь куни кўчада «нимага қочиб юрибсан, бизга қўшилмай-санми, пул олиб чиқ, уларни йиқитамиз» деган.

Ушбу ҳолат юзасидан кишлок фуқаролар йиғини раиси ва тушунтириш хатини ёзган фуқарони туман прокураторасига таклиф қилганимизда оёқ тираб олишди. Қ.Мамажонов шу ернинг ўзида аслида нима бўлганини сўзлаб берди:

— Кишлоқ фуқаролар йиғини котиби мени айтиптир чикарди. Томорқа олишга рўйхатга қўшилганимни айтиб, тушунтириш хатини диктовка қилиб турди. Ҳеч қанақа гуруҳга мени қўши-

АРИЗАГА ҚАРШИ АРИЗА

УНИ КИМЛАР ВА НИМА САБАБДАН УЮШТИРДИЛАР?

Ариза билан танишган Олтиариқ тумани ҳокимининг ўринбосари Т.Тожиёв: «Бу сафар томорқа ер ажратиш ваколати кишлок фуқаролар йиғинларига ҳавола этилган», — деди. «Туман ҳокими уларга муҳтож оилаларни аниқлаб, адолатли тақсимлашни топширган. Биринчи навбатда битта хонадонда иккитадан келинлари билан яшаётган оилаларга томорқа бериш талабини қўйган. Ширкат ҳўжаликларининг бошқарувлари фақат томорқа учун умумий ер майдони ажратиб беришган ҳолос. Томорқа тақсимотида иштирок этишмаган. Марҳамат, аризани ўрганишлар...».

Туман ҳокимлигининг вакили Рафиқжон Ўсмонов, «Жўрак» ширкат ҳўжалиги ҳуқуқшуноси Ҳасанбой Абдуллаев ҳамда тахририятга жўнатилган аризага имзо чеккан фуқаролар иштирокида уларнинг эътирозларини жойида аниқлашга киришдик. 16 сентябрь, сешанба куни «Жўрак» кишлок фуқаролар йиғини раиси И.Тўйчиева ишхонасида йўқ эди. Котибанинг изоҳлашича, қўшни кишлокқа — қариндошларининг тўйига кетганди. Кечгача уни кутдик, лекин қўриша олмадик. Иш куни масуул лавозимдаги раҳбар эртадан кечгача тўйда юрса...

Туман архитектура ва қурилиш бошқармасининг маълумотномасига кўра, туман ҳокимининг 2002 йил 10 апрелдаги 322-қарорига асосан «Жўрак» ширкат ҳўжалиги фуқароларга томорқа учун кишлок фуқаролар йиғини ҳудудидаги 4 та маҳалла яқинидан 14,4 гектар ер ажратиб берган. 2003 йил 19 июль куни ширкат ҳўжалиги ва кишлок фуқаролар йиғини вакилларининг қўшма йиғилишида аҳолига уй-жой қуриш учун ер ажратиш масаласи кўриб чиқилиб, 25 кишидан иборат томорқа бериш комиссияси тузилган. Қўшма йиғилиш баёнида таъкидланишича, сўнгги марта аҳолига уй-жой қуриш учун 1999 йилда томорқа тақсимланган. Ушундан буён 645 нафар фуқаро томорқага ер сўраб ариза ёзишди.

ни ўрганиш ва тавсиялар бериш вазифаси топширилган.

Афсуски, маҳалла фуқаролар йиғинлари аъзолари, раислари, оқсоқолларидан иборат комиссия аъзолари бу муҳим топшириққа ҳамма жойда ҳам бирдай масъулият билан ёндошишмади. «Тинчлик» маҳалла фуқаролар йиғинида етти кишидан иборат комиссия аъзолари уйма-уй юриб, турар-жой шароитларини атрафлича ўргандилар. Сўнгра маҳалла фуқаролар йиғинига барча томорқа сўраган фуқароларнинг аризалари кейинги сафар биринчи навбатда инobatта олинишини уқтирдилар. Очик-ошкора муҳокама эътирозларга ўрин қолдирмади. Аризачилар томорқалар адолатли тақсимланганига ишонч ҳосил қилдилар. Бироқ бошқа маҳалла фуқаролар йиғинларида комиссия аъзолари уйма-уй юриб «нечтадан келинларинг бор» деб сўраш ва икки оила яшаётган ҳамда ўзларича оилавий шароити оғир хонадонлар рўйхатини кишлок фуқаролар йиғинига ҳавола этиш билан кифойландилар. Томорқаларнинг ана шу йўсинда «енг ичида» тақсимланаётгани, комиссия аъзолари айрим хонадонларга умуман кириб кўрмагани фуқароларда ҳақли эътирозларни келтириб чиқарди. Уларнинг баъзилари кишлок

лардан бири эса 10 сўтих ўрнига 20 сўтих ерни шудгорлаб қўйибди.

Бошқа бир томорқачи ажратилган 10 сўтихга 2 сўтих қўшиб девор билан ўраб олишга улғурибди. Афтидан, кўргонни бузишга журъат этишмайди деб хомчўт қилган бўлса керак.

Кишлоқ фуқаролар йиғини раиси бу ҳолатни изоҳлаб, «мен ер ўлчовида қатнашмаганман» деди. Ҳолбуки, ўз қарорининг ижросини назорат қилиб бориши лозим эмасми? Туман архитектура ва қурилиш бошқармаси бошлиғи М.Абдулатиповнинг изоҳ беришича, томорқа олган фуқароларга турар-жой қуриш учун лойиҳа тайёрлаб берилади, шундан сўнггина улар томорқа ерларини девор билан ёки бошқа йўсинда ўраб олиб, қурилиш қилишлари мумкин. Ўзбошимчилик билан томорқани кўргон қилиб олганларга адолатнома тузилиб, тегишли чора кўрилади. Ажратилган томорқаларнинг 10 сўтихдан ортиқ қишчи англашилмовчилик, ер ўлчовчиларнинг хатоси.

Бироқ шу хато туфайли 10-15 фуқарога томорқа учун ер майдони етишмай қолаёпти. Ҳўлмадан, тахририятга ариза ёзган, оилавий шароитига кўра муҳтожлар ҳам томорқасиз қолишяпти. Масалан, Илҳом Шералиев «Тинчлик» кўчасидаги 25-уйда, отасининг номдаги ҳовлида ота-онаси билан бирга туради. Укаси 24 ёшга кирган. Бироқ уйлаш учун жой йўқ. Илҳомжонга

яшовчи Ф.Рустамов қуйидагича изоҳ берди:

— Дилмурод икки йилча аввал мендан қарз бўлиб қолган. Қарзни беролмагани учун мана шу «Тинчлик» кўчасидаги бир пайтлар олган, қурилиш қилмаган томорқа ерини берганди. Лекин, ушбу ерни ўз номимга расмийлаштирганим йўқ...

Суриштирувнинг учинчи куни эрталаб кишлок фуқаролар йиғини раиси И.Тўйчиева бизни асабийлашган ҳолда қарши олди.

— Текширишни биз ҳам текширяпмиз, — деди тўсатдан. — Аризачилар бизнинг гуруҳга қўшилсанг, томорқали бўласан, ўн минг сўмдан йиғаяпмиз деб одамлардан пул тўплашяпти экан... Аризалариям бор!

Шундан сўнг опа бизнинг талабимиз бўйича «ариза»ни кўрсатди. Аризачи уч нафар фарзанди бор Қ.Мамажоновнинг тушунтириш хатига кўра, кишлок фуқаролар йиғинига бир гуруҳ фуқаролар тўхмат уюштиришган. Уни ҳам гуруҳга қўшилишга таклиф қилишган. Гуруҳ ичидаги Салимов

лишга мажбурлашгани йўқ...

Аризага қарши ариза уюштиришга киришган кишлок фуқаролар йиғини раиси тушунтириш хатини яхшироқ ўқиб кўрмасдан, аризачилар ва суриштирувчиларга тўхмат қилиш даражасигача борди. Кейин эса такор-такор узр сўради. Нима ҳам дердик, «хар ким ўз қаричи билан ўлчади». Аввало, кишлок фуқаролар йиғини раиси томорқа тақсимотини «ўз қаричи билан ўлчаб», ҳамқишлоқларининг норозиликларига сабабчи бўлди. Худди «Тинчлик» маҳалласидаги каби бошқа уч маҳаллада ҳам томорқа сўраб ариза ёзган барча фуқароларнинг турар-жой шароитлари чуқур ўрганилиб, томорқа комиссияси хулосалари барча аризачилар иштирокида очик-ошкора муҳокама қилиниб, очик-ошкора тавсиялар бўйича рўйхат тузилганида ер участкалари тақсимотида адолат мезонлари бузилмаган бўлур эди.

Исроил ИБРОҲИМОВ,
«HUQUQ» муҳбири

BIR JINOYAT TAFSILOTI

— Бу воқеа шундай тез содир бўлдики, аввалгига кўччилик нима рўй берганини ҳам билмай қолди, — деб эслайди шартнома бўйича хизматни давом эттираётган Мирсоҳиб Холиқов. — Ҳаммамиз карьер тарофга қараб саф тортиб турардик. Командиримиз топишриқ беришни ақуллаётган эди. Қоронғулик тушган. Тошкент-Термиз катта йўли биздан анчагина узоқда бўлганлиги учун ўтаётган машиналар овози айтириб эшитилмасди. Шу вақт қоронғулик қаёридан аёл кишининг чинкириги эшитилиб қолди. Орадан икки секунд ўтар-ўтмас биздан 100 метрлар узоқликда ёп-ёруғ аланга пайдо бўлди. Атроф бир зум ёришиб, ёнғин жойидан олис бўлмаган ерда турган оқ «Дамас» машинаси бир кўриниб, яна қоронғуликка сингиб кетди. Ҳаммамиз ўша жойда бирон фалокат юз берганини билмас ҳам командиримиз буйруғисиз қимирламай турардик. Бироздан кейин мен ва сарфдошим Шухрат Эргашев аҳолини билиб келиш топишригини олдик. Нима бўлганлигини аниқ билмай, тўғри бостириб бориш хавфи эди. Қўлимиздаги автоматни пастроқ ушлаб, паналаб юришимиз билан «Дамас» ҳам ўриндан қўзгалди. Машина чироқларининг хира шуъласида ён ўнг эшик очилдики, ҳайдовчи олдидаги ўриндиқда яна бир одам борлигини гира-шира кўрдик. Манзилга яқинлашган саримиз димокни ёриб юборгучи аччиқ хид ортиб

«Бир, икки, уч... Гуруҳ, тўхта! Ўнг томонга сафлан!» Бу Ғузур тумани «Обихаёт» кўрғонидagi ҳарбий қисмининг 11 кишидан иборат кечки назорат гуруҳи бошлиғи Ортиқов Муроднинг вазибалар тақсимланиши олдиндан аскарларга мурожаати эди. Ҳар кунги оддий ҳолат. Қисм офицерлари навбати билан «Пачкамар» жамоа ҳўжалиги ҳудудидаги Қорайли қишлоғи яқинида кундузги ва кечки ўқув машғулотларини ўтказишди. Шу билан бирга керамзит қазиб олиш карьеры атрофида тунги назоратни амалга оширадilar.

оғзига тушиб икки оила тинчи бузилди. Рўзгордан путур кетди.

Махфират ҳам энди бўш келмас, «хизмат»лари эвазига Норқўчқордан тинимсиз пул сўрар, Қарши шаҳридан алоҳида уй олиб беришни талаб қиларди. Маҳалла-қўй, қариндошлар ичида дашномларга гирифтор бўлаётган Норқўчқор энди ундан осонликча қутулиб кетишга қўзи етмасди. Панду насихат, дўк-пўписалар Махфират учун чивин қаққандек гап эди. Норқўчқор икки ўт орасида ёнар, ундан қутулиш чорасини тополмасди. Шундан сўнг у ўзига осондек, лекин қабиҳ йўлни танлади.

Олдиндан келишилганидек Дехқонобод шўхбекатида турган Махфират узоқдан Норқўчқор бошқари келаётган машинани осонгина таниди. Норқўчқор «иш»ни осонроқ амалга ошириш учун ароқ ва газак олиш ниятида «Гумбул» бозори яқинида машинасини тўхтати-дў, аксига олиб арпа сотиб олиш ниятида бу ерга келган хотини Сафарова Марямга рўпара бўлди. Уртада яна жанжал бошланди, юлиб-юлиқиб билан ақуллади. Қанчадан-қанча ҳақоратли сўзлар айтилиб, таъна тошлари отилди. Норқўчқор яқинлиб-ёловориб

оширарди. Энди улар ўриндиқларида яслиниб олишган, қаерга, нима учун кетаётганликлари ҳаёларига ҳам келмасди.

Машина ўқир-чўқир йўлларни ортада қолдириб, текис йўлга чиққанда Норқўчқор чап қўли билан рулни бошқариб, ўнг қўли билан халтани пайпаслаб, иккинчи ароқ шишасини олди. Бир қўллаб очолмагач, қоққончи тишлари билан очиб тўпуриб ташлади. Ароқдан икки марта босиб симириб, қолганини деразадан йўл четига тўкиб бориб охири шишани ҳам улоқтириб юборди. У энди ўзини шердек сезар, ҳадеб йигит сўзидан, арслон изидан қайтмас, деган фикр миясини пармалаётгандек бўлаверарди.

Мана, ҳозир ўнганга бурилса мўҳлаб қўйган манзилгига етди. Қарши томондан келаётган икки машинани ҳам ўтказиб юборса бўлди. Орқада чироқ кўринмайдди. Қоронғу. «Шу совуқда қаердан ҳам одам бўлсин. Ишқилиб келиб-кетганимни ҳеч ким кўрмаса бўлди. Карьер қаёқда-ю, Дехқонобод қаёқда. Тез «иш»ни битира-дў, ортага қайта-дў» ўзини тинчлантирмоқчи бўларди Норқўчқор.

У шу ҳаёлар билан машинасини конининг ён томонига олиб ўтиб, тезроқ кетиш учун уни катта йўлга тўғрилаб ҳам қўйди. Машинанинг чироқлари ўнган, атроф яна ҳам ваҳимали бўлиб кетди.

Норқўчқор машинадан аста тушиб, бир-икки сесканиб қўйди. Атрофга ширакайф тикилди. Ҳеч ким кўринмайдди. Ҳарчанд ўзини босиб олишга ҳаракат қилмасин ҳажонлар, оёқ-қўллари қалтирарди. У машинага суяна-суяна ўнг тарафдаги ён эшикни аста очди. Эшик рўпарасидаги ўриндиқда қийшайиб ўтирган Махфиратни қўлтирдан судраб аранг пастга олиб тушди. Аёл нима бўлаётганини билмай, кайф ва уйқу аралаш алланима деб гапирмоқчи бўлди. Аммо охириги сўзлари томоғини маҳкам сиқиб турган бақувват панжалар тасвирида ичига қолиб кетди. Жон тасвирида типирчилаган қўллари нинг мадори ҳадеганда уни бўғаетган кучга тенг келолмасди. Бироздан кейин у шилқ этиб йиқилди. Норқўчқор нима қилишини билмай, тошқотгандек бироз қаққайиб турди. Совуқ ўтдики ёки уни тезроқ тинчитиб, бу ердан жуфтатини ростлаб қўлиши миясига урдими, ҳар қалай чалажон аёлни судраб четроққа олиб ўтди. Сўнг қоқила-қоқила машина орқасига келиб, бензин солинган идиш ва симларни олиб Махфиратнинг тепасида пайдо бўлди.

Яна «иш»га киришди. Кўп ўтмай оёқ-қўллари қаттиқ боғланган аёл устида бензин хиди анқий бошлади. Норқўчқор довидарди. Тезроқ гугурт чақиш керак, бўлмаса кеч бўлади дег ҳаёлидан ўтказди у. Киссаларини қовлаб гугурт топа олмагач яна машинаси томон гандирақлаб кетди. Бориб очиб эшикдан энгашиб, машинанинг сигагетёкчиги тугмасини босди. Чўнатиладгоқ олиб уни ёндириб бори-дў, оғзига латта тикилган, қўл-оёқларини боғлиқ инграб ётган Махфиратнинг устига ташлаб олди...

Бу воқеа енгил-елпи ҳаётини кўмсаб, саёк юришини одак қилган баъзи одамлар учун сабоқ бўлар деган умиддамиз. Жиноятга жазо қилинишда бўлмасин муқаррардир.

Надиржон КОМИЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош
прокуратурасининг
бошқарма прокурори

EKKANINGNI O'RASAN

БУНИ ҚАЙТАР ДУНЁ
ДЕЙДИЛАР...

ОЗОДА хола ёлғиз ўғли билан яшаб, умрини ўтказди. Унинг эри оила деб аталмиш муқаддас дароғхга масъул эканлигини унутган бетайин кимса бўлгани боис аёлининг бахти кемтик бўлди. Эри на уй-жой берди, на яшаш учун кўмак. Бошқа аёлга илакишиб, хотин ва боласини кўчага қувиб солди. Холанинг орияти, иродаси мустаҳкам эканки, ёлғиз Муроджоннинг кўнглига қараб қайта турмуш қурмади. Кўзининг қораси бўлган кўзмончоғини ўғай ота қўлига қаратгани келмади. Қўли қўл эмасми, бичиш-тиқиш, кўрпа-тўшак тиқиш ишларини бажарди. Яхшиларнинг ёрдамида ҳашар билан икки хонали том қуриб олишди. Қолган ишларни она-ўғил ўзлари бажаришарди. Тонг сахар лой қориб, кечга бориб икковлашиб девор уришарди. Бечора бола хали анча ёш эмасми, лой ҳандак бошида қотиб ухлаб қолган кезлари ҳам бўларди.

Вақт — оқар дарё дейдилар. Ана-мана дегунча Муроджон ҳам улғайиб, бўй кўрсатиб қолди. Болалигидан билимга чанқок эмасмиди, ўқиди, биринчилардан бўлиб ўзи ўқиган мактабга ишга қайтиб, устозлари ёнидан жой олди. Оила қуришда ҳам онасининг истагини бажарди — қариндошларининг кизига уйланди.

Йигит моли ер остида дейдилар. Омонатгина қурилган икки хонали том ўтин сақланадиган жой бўлди, эл қатори қилиб, бошқаларникидан ҳам бўлмаган уй-жой қурилди. Ўзги таътил давлари Муроджон ҳовлида мардикорлар билан тенгма-тенг ишлади. Иморатга ишлатилган ҳар бир гиштда унинг қўл изи қолди. Дангиллама ҳовли узоқ йиллик ҳалол меҳнат эвазига қад ростлади. Ўзгичлик эмасми, ҳавас қилганлар ҳам, ҳасад ўтида қуйганлар ҳам бўлди. Ана шу давларда фақатгина Озода хола ҳаммадан зиёд қувонди. Яратганга шукрона айтиб, ёмон кўнларини унутгандек бўлди. Фақат холанинг дилини бир дард эзарди. Ўзи танлаб, ҳавасманд бўлиб топган келин анчайин ўткир чиқиб қолди. Қайнонасининг ёши ўтган сайин уни одам ўрнида кўргиси келмайдди. Ҳар гапга жержиб, кези келганда силтаб ташлайди. Бир коса ошини ҳам дастурхонга минг миннат билан келтириб қўяди. Холанинг ўзи боқиб, еру-қўкка ишонмай катта қўлган икки невараси эса момоларининг яқинига йўлашмайдди. Момо шўрлик улларни ёнига қақирғудек бўлса, «Нима дейсиз, ётмайсизми жойингизда алвастига ўшаб. Жонга тегиб кетди-ку. Сизни бор деб, бирон ўртқ-дўғнамни олиб келолмайман. Қачон қўтулар эканмиз-а, бу дардидардан» деган аччиқ дашномларнинг тағида қоларди.

Озода холага энг алам қилгани Муроджон ҳам кескин ўзгарди-қолди. Хотини, болалари онасини ўқситганда уларни тийиб қўйиш ўрнига:

— Эна, болаларим рост айтди, жимгина ётсангиз-чи? Мен бор, оналари ёнида, сизни кўришга болаларимда тоқат йўқ. Бекорга отам сизни ташлаб бошқасига уйлانмаган экан-да. Энди ўйлаб қарасам, асли ўзингиз жуда эзма, дарди бедаво экансиз, — дерди.

Бу гап холанинг ўмгандан ўтиб кетди. Йиғлади, сиктди. Тақдирга лаънатлар деди — бари бефойда. Дардини тўкиб солай деса, дардхакка йўқ. Орттириб олгани — қўзлари хиралашиб, кўрмай қолди. Ўйдагилар учун бу яхшигина баҳона бўлди.

Шифохонага элтишди. Ҳа деганда шифо топпагач, орқасидан йўқламай қўйишди. Шифохонада даволанишнинг ҳам маълум муддати бўлади. Хола шифокорлар кўмағида меҳрибонлиги уйига жойлаштирилди. Бироз фурсат ўтгач, маҳалла-қўйнинг таъясига дош беролмаган Муроджон онасини уйига қайтариб олиб келди.

Бу гал Озода хола ўша ўзлари бунёд этган, айнаи кунда ўтинхона бўлган томдан паноҳ топди. Кўзи оғизлашиб қолган эмасми, қоқилиб-суришиб ўқир-чўқир жойда қолган умрини ўтказишга «маҳкум» этилди. Бу ҳўкми бутун умрини, гўлдек ёлғизлиги бағишлаган бетайин ўғли амр қилди. Невараларининг тўйларига ҳам у қўздан панада жимгина ётди. Момони сўраб-суриштирганлар эса: «У киши сал бетоброқ. Ичкари уйда дам олаяпти» деган жавобни олишди.

Озода хола умрининг охириги давларида ўғлига худудан умр сўради. «Ўлмагин, узоқ яшагин, болам. Болаларининг ҳузурини қўр. Фақат битта армоним — кексайганда қўзларинг кўр бўлсин. Мендай бўлиб, ўша дамда онангнинг қадрига етмасанг, мен норозиман» деб нола қилди. Юраклари тилка-пора бўлиб, армон билан дунёдан ўтди.

...Мана, орадан йиллар ўтди. Кенг ҳовли ҳувиллаб қолгандек. Момо билан хайру барака ҳам ушиб кетгандек бўлди. Ортиқча эркактой қилиб ўстирилган ўғил ва қиз ота-она бошига битган бало бўлишди. Қизи борган жойига «мос» тушмади. Кўн-қўрони кўчага улоқтирилиб, ўзи шарманда-ю шармисор қилинди. Боши ҳам бўлган ота-онага бу қўзғуликлар ҳам экан, кизлари «кўнғил қўчасига» сайр қилиб кетди. Ҳеч бир куч уни йўлдан қайтара олмасди. Ўғил ҳам аввал ўғирлик қилиб, сўнг гиёҳхандликка берилиб, улари зор қақшатди. Фарзандлари «доғига» дош беролмаган она минг надомат билан ётиб қолди. Ҳумори тутиб «дори»га пул талаб қилган ўғилнинг тепкисигада қолган аёл осонгина бу ҳаёт билан видолашиб қўя қолди. Бу оиладан барча бирдай ҳазар қилиб, ўзларини четга оладиган бўлишди. Онани хор қилганнинг жазоси шу дег таъба қилишди. Бошқалар учун бу фожиа катта сабоқ бўлди.

Муроджон ака хали олтимши ҳам боргани йўқ. Бирок уни қўрганлар анчайин кекса ёш берарди. Ҳассасига суянганча амал-тақал қилиб қўча ўриндиққа чиқа олади, холос. Ўйнаб юрган қўшни болақайларнинг қўлига пул тутиб дўқондан ном олиб келишни сўрайди. Болалар эса болалигига боришарди. Уйини қизғонмаса, рад жавоб қилиб, айрим пайтларда бу «алвастини» чолдан қўқиб ўзларини четга олишарди. Савобталаб инсонлар ҳам борки, номни, иссиқ оқватми дегандай қарашиб туришарди.

Отанинг пенсияси келган кун ий-қиз пул талашиб, бор-будини тортиб олишарди. Ҳар иккиси ҳам ўз айиш ишрати билан овора.

— Бу киши ота эмишлар. Етар жойингизни билиб, жимгина ётинг. Қўп жаврайверманг, борадиган жойингизни биласиз-а, — деб пўписа ҳам қилишарди. «Ҳовлида қўлам сийпаланиб юраверманг, келган одамни қўқитасиз», — дег дарров ўрнига — бир пайтлар момолари паноҳ топан ўтинхонага қамаб қўйишарди. Шу кези ота бир неча кунлаб томдан чиқмай «қўмилиб» ўтиришга маҳкум бўлади...

Ҳа, дунё асли шундай яраган экан. Қиссадан ҳисса шуки, бун қайтар дунё дейдилар. Эзгулиги ёмонлик — барчасига жавоб бисёр. Энг яхисси, ўткинчи нарсаларга дил боғламай, тинч-осойишта яшаганга не етсин...

Соҳибжамол АМИНОВА,
журналист

ИККИ ЎТ
ОРАСИ

борарди. Қўл фанаримизни ёқиб, атрофни кузатдик. Биздан озгина нарида аёл киши ёнарди. Даҳшатдан оёқларимиз ўзимизга бўйсунмай қолди. У қимирламаса, қўл-оёқлари қалин сим билан боғлаб ташланган эди. Хабаримизга кўра, бироздан кейин воқеа жойига ИИБ, суд-тиббий экспертизаси, туман прокуратураси ходимлари етиб келишди.

Дунё яралибдики, эзгулик ва нопоқлик, ҳалоллик ва қабохат доимо ёнма-ён юриди. Қарияларимиз фарзанд ўз насибига, Оллоҳ берган умри билан дунёга келади деб бежиз айтишмайди. У улғаяр экан, пок нияти камолот сари чорлайди. Ўзгалар гамида елиб юришлари, яхшиликларини ўзига ҳамроҳ бўлади. Аммо баъзилар ҳам борки, улар ноҳўя ҳаракатлари туфайли бу фазилатлардан беғонадир. Пул, мол-дунё, айш-ишрат деб баъзан тубан кетишарди.

Дехқонободлик Норқўчқор Имомеров ҳам тўғри йўл қилиб, эгрисини танлаганлардан. Ўтган йиллар давомида икки хотинидан 10 фарзандли бўлган Норқўчқор қариганида қамоққа тушиб, «қотил» деган ном олди.

Унинг асли қасби ҳайдовчилик. «Дамас» маркали машинаси билан Дехқонободдан Шерободга қатнаб, қирақашлик қиларди. Кунларининг бирида ҳамқишлоғи, 4 фарзанднинг онаси Махфират Ҳўжанова билан чиқишиб қолади. Ўша кезлари Махфират ҳам Шерободга тез-тез бориб туришини одак қилганди. Кира ҳақи 3 минг сўм бўлишига қарамай, унинг учун бу йўл текин эди. Мушук бекорга офтобга чиқмайдиган деганларидек, икки ўртадаги яқинлик борган сари авж олаверди. Бу пинҳона учрашувлар эл

икки аёлни машинага аранг ўтказиб, Қаршига йўл олди.

«Шоҳбекат» бозори харидорлар билан гавжум. Боя иши битмаган Норқўчқор қалтироқ қўллари билан икки шиша ароқ ва қолбаса учун сотувчига пул санаб беришга анча қўнғалди. Чунки шишаларда тинч турган бу ароқ, ҳали замон жиноят йўлини ёритиб, уни илҳомлантирувчи кўчага айлангани аниқ эди. «Лекин орқага қайтиш йўқ. Нима бўлса ҳам бугун бўлади» дея дилидан ўтказди Норқўчқор. Бироздан кейин у бошқараётган машина яна орқага қайтиб, Ғузур туманидаги «Пачкамар» жамоа ҳўжалиги ҳудудидадан оқиб ўтувчи Ғузур дарёси қўриғидан ўтибқот четроқда тўхтади. У агар аёллар сўраб қоллишса, машина бузилди қолди деган баҳонани ишлатиш учун қалотни очиб қўйди.

Норқўчқор тинимсиз асабийлашар, «иш»ни нимадан бошлашини билмай бир жойда туролмасди. Ниҳоят бир қарорга келиб, аввал режалаштириб қўйганидек халтадаги ароқдан икки аёлга мажбурлаб ичирди. Қолганини ўзи ичиб, бўш шишани зарда билан дарёга улоқтирди. У шу дам эҳтиётдан машина орқа эшигини очиб, 1,5 литрли идишдаги бензинини ва икки боғлам йўгон сим ўрамини пайпаслаб текшириб қўришини ҳам унутмади. Атрофга қоронғулик тушган, кечки изгирин этни жунжитарди. Бироздан кейин икки аёл ширин кайф оғушида бир-бирига тескари ўтириб пинакча кетишди. Норқўчқорнинг улгарга қўзи тушди-ю, айнаи вақти эканлигини сезиб, машинасини Қорайли қишлоғидаги керамзит қони томон учириб кетди...

Йўлнинг узоқлиги, машина чайқалиши аёллар кайфини янада

SIRLI OLAM

1976 йил 26 ноябрда Тиррен денгизидаги Италиянинг Монтекристо ороли яқинида океанолог олим Жак Майоль биринчи марта махсус ускуналарсиз 100 метр чуқурликка шўнғиб, 4 дақиқа 40 сония давомида сув остида бўлди. Кейинроқ у ушбу илмий экспериментни рекорд ўрнатиш мақсадида эмас, балки инсон организми қандай фазилатларга эга эканлигини билиш мақсадида амалга оширганини айтди.

— Менинг ишончим комил, вақт ўтиб бизнинг авлодларимиз сув остида худди дельфинлар сингари сузиб, юзлаб метрлик чуқурликларни забт этиб, у ерда бир неча ўн дақиқалаб бўлишлари мумкин, — дейди Майоль.

Фавослик хунари бир неча минг йиллардан бери мавжуд. Археологларнинг топилмаларига асосан, эраимизгача 4500 йил аввал одамлар сув остида чиганоклар олиб чиққанликлари маълум бўлган. Бу хунар Уртаер денгизи, Форс кўрфази ва Ҳинд океани ҳудудларида кенг тарқалган.

Қадимги афсоналарга қараганда, беш минг йил аввал Шумер давлатининг қироли Гильгамеш умрни узайтирувчи сув ости ўсимлигини топиш учун денгиз тубига шўнғиш билан шугулланган.

Тинч, Ҳинд ва Атлантика океанида марварид ва ноёб чиганоклар қидирувчи, ҳеч қандай ускуналарсиз сув остида суза оладиган профессионал фавосларни бугунги кунда ҳам кўплаб учратиш мумкин.

Сув остига шўнғувчи апнеистларга келадиган бўлсак (апнеист — қадимги юнонча «апно» — нафассиз сўздан олинган), улар ҳақида ўтган асрнинг ўрталарида биринчи марта гапирилган. Ушанда, 1949 йили италиялик Раймондо Бучер 30 метр чуқурликка шўнғиб, сув остига шўнғиш бўйича биринчи рекордни ўрнатган. Шундан кейин бундай рекордлар деярли ҳар йили янгиланиб турган. 1965 йилда бразилиялик Америго Сантарелли ва италиялик Энзо Майорка 50 метр чуқурликни забт этишди. Лекин 1966 йилда рекордчилар рўйхатида франциялик Жак Майолнинг исми пайдо бўлди. Кейинги йиллар француз ва италян ўртасидаги беллашув қизгин давом этди. 1974 йилда Энзо Майорка 87 метр чуқурликка шўнғиди. Бирок икки йилдан сўнг Майоль сув остига шўнғишда ўзига тенг келадигани йўқлигини исботлади.

Бу беллашувларда рекорд ўрнатаман деб қурбон бўлганлар ҳақида ҳам гапириб ўтиш лозим. Ҳақлаб ўзига ишонган, лекин яхши тайёрланмаган сув остига шўнғувчилар оламдан кўз юмишган ёки майиб бўлиб қолишган. Денгиз энгилтақлик ва мастулиясизликни кеңирмайди. 1973 йилда Сувости фаолияти бутунжаҳон конфедерацияси (СФБК) бу соҳадаги

ДЕЛЬФИН - ОДАМ

рекордларни рўйхатга олишни ман қилиши ҳам бежиз эмас. СФБК раҳбарларининг таъкидлашларича, сувости чуқурликларига шўнғиш махсус тайёргарлик кўрган кишилар томонидан ва албатта шифокорлар назорати остида амалга оширилиши мумкин. Бошқа ҳолатларда фақат илмий эксперимент мақсадида рухсат берилади. Бу қарор, шубҳасиз, тўғри. Чунки сув остига, чуқурликка шўнғиш спорт эмас, балки тадқиқот жабҳасидир. Бу борада амалга ошириладиган ҳар бир ҳаракат мукаммал тайёргарликдан ўтган ва илмий жиҳатдан зарур деб топилган бўлиши керак.

Майоль сув остига шўнғиётган пайтида уни аквалангчилар гуруҳи кузатиб боради. Кемада эса мутахассислар ва врачлар шўнғувчининг организмни назорат қилиб турадилар. Майолнинг белига кичкина махсус аппарат боғланади. Ушбу аппарат орқали куруқликдаги врачлар унинг қон босими, юрак уришини ва атроф муҳитдаги босимни ҳамда ҳароратни, ҳуллас, ҳаммаси бўлиб 8 турдаги кўрсаткичларни назорат қиладилар.

Майоль чуқурликка шўнғиётганда фақат махсус гидрокостюм, махсус линзалар ва бурун тешикларини сикчи турувчи қисқичдан фойдаланади. Линзадан фойдаланишнинг сабаби, чуқурликда фавослар нисбати кучли босим туфайли шўнғувчига нуқулликларни вужудга келтиради.

Инсоннинг гидрокосмосга киришига ҳалақит берадиган асосий жиҳатлардан бири сув остидаги босимдир. Юз метр чуқурликда у 11 атмосферага тенг, яъни, инсон танасининг ҳар бир квадрат-сантиметрига 11 килограмм юк босилади. Лекин шунга қарамай сувости дунёсида шундай чуқурликларда ҳам тирик мавжудотларни учратиш мумкин. «Триест»

батискафиди сув остига шўнғиган олимлар гуруҳи 10.000 метр чуқурликда батискаф дачаси олдида балик сузиб ўтганини кўришган.

Олимлар бундай мавжудотларнинг организмни ўрганиб чиқишган. Уларнинг бундай чуқурликларда яшай олишининг сабаби организмдаги босим ташқи муҳитникига жуда яқиндир.

Инсоннинг сув остига чуқурроққа шўнғишига имкон яратувчи омиллардан бири ҳам шу. Акванавт нафас оладиган кислородли-газ аралашмаларининг босими ташқи босим билан тенг бўлиши лозим. Ҳўш, бугунги кунда фавослар махсус ускуна билан қанчалик чуқурликка шўнғишлари мумкин?

1943 йилда француз олимлари Жак Ив Кусто ва Эмиль Ганьян томонидан ихтиро қилинган акваланг бугунги кунда 300-500 метр чуқурликда ишлаш имконини беради. Бирок бундай чуқурликларда санокли дақиқа сузиш мумкин. Нега деган савол туғилади. Чунки нафас олинмаган аралашманинг босими кучлиги сабабли унинг маълум қисми фавоснинг қониға аралашади. Агарда ушбу ҳолатда фавос шўнғилган чуқурликдан қисқа вақт ичида сув сатҳига кўтарилса, оддий атмосфера ҳолатида қонга сингиган аралашма яна кучли босимдаги газ ҳолатига қайтади ва қон қайнаб кетиб, фавоснинг ўлимига олиб келади. Шу сабабли босим кучли бўлган чуқурликда камроқ вақт ўтказиб, асосий вақтни сув тубидан секинроқ кўтарилишга кетказиш керак. Мазкур жараён «декомпрессия» деб номланади. Бу вақт ичида фавос организмни яна мувозанатини тиклаб олади. Агарда босим кучли бўлган чуқурликларда кўпроқ вақт қолиб кетилса, «декомпрессия» жараёни бир неча сутка давом этади. Бу эса инсон ҳаёти учун хавфлидир.

Айни шу жиҳатларда биз апнеист ва фавос ўртасидаги фарқни ўқишимиз мумкин. Биринчиси сув остида нафас олмайди. Шу сабабли ҳам «декомпрессия» муҳтож эмас. Шу билан биз инсоннинг сувости дунёсига кириб боришининг икки йўналишини кўраимиз. Улар параллел кўринишда ривожланадими деган саволга жавоб бериш қийин. Бирок акваланг билан сув ости дунёсини забт этувчилар ушбу

усулни тарғиб қилишларига қарамай, бир жиҳатни ҳеч қачон рад эта олмайдилар. Она табиат бу икки йўлнинг биринчисини танлаган. Яъни дельфинлар, китлар, кашалотлар ва бошқа ўнлаб ҳайвонлар апнеист ҳисобланади. Маълум бўлишича, олдиндан машқ қилмаган киши сув остида тахминан бир дақиқа нафас олмай тура олади. Лекин баъзи сут эмизувчи мавжудотлар узок вақт давомида сув остида бўлиш имкониятига эга. Дельфинлар ва кундузлар сув остида 20 дақиқа суза олади. Тюленлар бундан сал кўпроқ. Лекин энг зўр апнеистлар китлар ва кашалотлар ҳисобланади. Улар сув остида бир ярим-икки соат давомида бўлишлари мумкин. Инсон ўзида шундай хусусиятни ривожлантира оладими? Шубҳасиз, ҳа. Жак Майоль ўз олдига шундай мақсадни қўйди ва унга эришди.

Ун йиллар давомида Майоль организмни кислородни тежашга ўргатадиган самарали машғулотларни излади. У Перунинг тоғли ҳудудларида кислород танқислигида яшовчи қабилаларда, Тинч океани оролларида марварид изловчилар билан изланишлар олиб борди. Австралияга ҳам боришига тўғри келди. У ердаги қабилалардан бирида аёллар сув остида туғадилар. Изланишлар натижасида машғулотларнинг энг самарали усули ҳинд йоглариники бўлиб чиқди. Ушбу усулларни қўллаш натижасида Майоль беш дақиқа нафас олмай туришни ўрганди. Бирок бу ҳали масала ҳал қилинган дегани эмасди.

Сув остига шўнғиш жараёнида кўплаб қийинчиликлар вужудга келади. Масалан, кучли босимда организмда қандай ўзгаришлар содир бўлади, ўпкада ҳавони ушлаб туриш учун мускуллар қанчалик бақувват ва кўкрак қафаси шўнғишга бардош бериш учун қанчалик мустаҳкам каби саволлар туғилади. Бир неча йил аввал берган интервьюсида Жак Майоль шундай дейди:

— Тўғри, инсон организмнинг тузилиши сувда яшовчи сут эмизувчиларникидан анча фарқ қилади. Лекин бизда ҳали бизга маълум бўлмаган ва ривожланишга муҳтож хусусиятлар бор. Мисол учун чуқурлик рефлексини ҳам шулардан биридир.

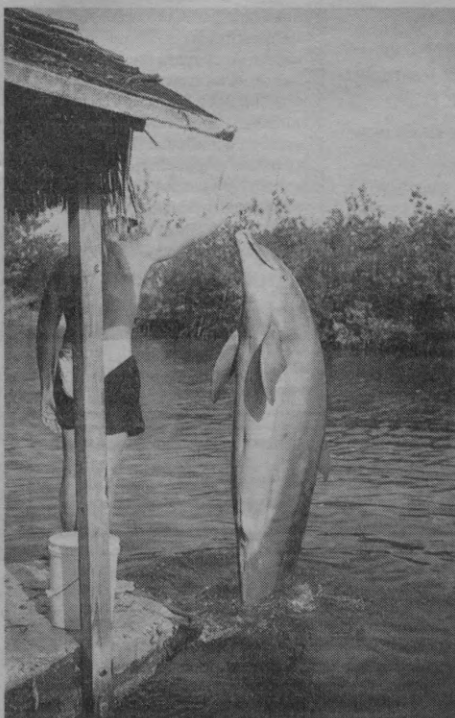
Чуқурлик рефлексини нима дегани? 1957 йилда икки нафар америкалик тадқиқотчилар Ф.Крейг ва К.Шейфер юқори босимда инсоннинг юрак уриши секинлашади деган фикрга келишди. Босим кучайган сари қон айланиш тизими кескин ўзгаради ва қон тананинг периферия қисмларига қуйилмай ҳаёт учун зарур бўлган аъзоларга, яъни юрак, мия ва ўпкага кўпроқ қуйилади. Худди шу жараён денгизда яшовчи сут эмизувчилар организмда юз беради. Шу биологик механизм қанчалик кучли ишласа, ўпкадаги кислородни шунчалик кўпроқ тежаш мумкин.

Жак Майоль чуқурлик рефлексини шундай тасвирлайди:

— 50 метр чуқурликдан сўнг бирданги аниқлик ва руҳ энгиллиги ҳолати вужудга келади. Бундай вақтда дельфинларни кузатиш жуда қизик. Уларнинг кўзларида гаройиб дўстона ва жуда илиқ нур пайдо бўлади.

Одамларнинг сув остида 10-15 дақиқа қолишчи фантастика деб ҳисоблайдилар. Менимча эса бу факатгина мақсад ва унга интилиш даркор.

Хориж матбуотидан
Ж.МАКСУМОВ таржимаси

SIRLI OLAM

НАПОЛЕОН

ХАЗИНАСИНИ КИМ УФИРЛАГАН?

РОССИЯДАГИ машҳур «Бонапарт бойликларининг» ҳеч қандай сирли жойи қолмади. Тадқиқотчи Орест Никитиннинг таъкидлашича, Наполеон Москвада талон-тарож қилган ва чекинаётганда эски Смоленск йўли яқинида қўмиб кетган ҳамда бир ярим асрдан зиёд вақт мобайнида хазина изловчиларни оҳанрабодек ўзига жалб этиб келатган бойликлар мавзусига энди чек қўйиб мумкин.

Хазина изловчилар Семлёво кўлининг тубини бурни ерга теккудек бўлиб кўздан кечириётган бир пайтда олтинлар номмаълум француз гвардиячисининг қабри ёнига қўмилганича ётарди. 1942 йилда эса Мозер фамилияли абвер (Германия махсус хизмати) агенти бошчилигидаги сапёрлар гуруҳи уларни қавлаб олди ва олиб кетди...

«Наполеон хазинаси»нинг тарихи ҳақида эшитмаган киши кам топилади. Москвадан чекинар экан, французлар Россия пойтахтида кўлга киритилган бойликларни ўзлари билан олиб кетмоқчи бўлишди. Талланган буюмлар билан тўлдирилган тўрт қаторли арава-лар карвони бир неча ўн вёрстаг қўзилиб кетган эди. «Уларни кўриб қандайдир қадимги армия қатба босқиндан асирлар ва ўлжалар билан қайташпоти деб ўйлаш мумкин эди», — деб ёзганда бу ҳақда Наполеоннинг адъютанти Филипп Сегюр ўз эсдаликлариди.

Маълумки, Тарутини ёқинидаёқ рус қўшинлари томонидан Мюратнинг шахсий карвони кўлга олинган бўлиб, арава-лар жавоҳирлар, қимматбаҳо тошлар билан безатилган тилла тақинчоқлар, черков буюмларига тўла эди.

Бироқ қолган бойликлар қаёққа кетди? Уларни Вязьма ёқинидаги кўлга чўктиришган деган тахмин кенгрок тарқалган. Бу ҳақда биринчи марта Сегюр гапирган эди. Кейин машҳур ёзувчи Вальтер Скотт афсонани такрорлади. «Француз императори Наполеон Бонапарт-

нинг ҳаёти тўғрисида» деган китобида у бошқа нарсалар қатори, жумладан, шундай ёзади: «Узи билан олиб кетиш имконияти бўлмаганлиги ва уларнинг қайтадан руслар қўлига тушиб қолишини истамаслиги учун француз императори Москвада эгалланган ўлжалар — қадимги буюмлар, тўплар ва катта хочни Семлёво кўлига улоқтиришни буюрди».

Уйдирма шу тарихи юзга келган эди. «Наполеон хазинаси»ни қидиришни бошлайдилар.

Биринчи бор бунга 1836 йил январ ойида Смоленск губернатари Н.Хмельницкий уриниб кўради. У 1812 йилги уруш қатнашчиси, шу билан бирга ўқимшли инсон эди: комедиялар ёзарди, Александр Грибоедов билан дўст эди. Унинг буйруғи бўйича анча маблаг сарфланиб, кўлда қидирув ишлари олиб борилган, бироқ беҳуда кетган.

Бир йилдан сўнг эстафетани могиловлик помещик Гурко қабул қилиб олди. У Парижга келиб, Наполеон армиясининг собиқ офицери, вазир Тюно билан учрашди. Француз унга хазина умуман бошқа, ё Смоленск билан Орша ораллигида, ё Орша билан Борисов ораллигидаги кўллардан бирига улоқтирилганини айтиб беради. Гурко харажатнинг юзига қарамай Смоленск-Орша-Борисов йўли яқинидаги барча кўллари қидириб чиқади, аммо натижа чиқмайди.

1979 йили бу ерда нисбатан машҳурроқ ва яхши тайёргарлик кўрган экспедиция иш олиб боради. Унинг тарихида замонавий техника билан қўлланган 45 киши бор эди. Лекин улар ҳам муваффақиятсизликка учрайдилар: кўл туби 15 метр қалинликдаги балчиқ билан қопланган эди.

Афтидан, «Наполеон хазинаси»ни унинг ватандошлари ҳам излашган. Фақат кўлдан эмас. Лукианово мулки эгаси, помещик Н.Мезенцев маҳаллий тарихчиларга 19-ас-

нинг 30-йилларидаёқ уникига ўргатилган кучукчалари ва маймунлари бор чет эллик қандайдир фокусчилар келганлиги ҳақида хабар берган.

Бироқ бир куни улар кучукчаларни ҳам, маймунларни ҳам ташлаб қўйиб бўлишди. Уларни излаб чиққанларида қарағайзорда улкан ўра қазиб ташланганлиги аниқланди...

Мезенцевнинг ҳикояси французлар одамларнинг эътиборини ҳақиқий хазинадан узоқроқда тутиш учун улар гўё Семлёво кўлига яширилган деган ёлгон ахборот тарқатганлигини тасдиқлайди. Улар Ватан уруши йиллари Смоленск вилоятида яшаган красноярскилик тадқиқотчи Орест Никитин айнан шу тахминда собит турибди. Унинг таъкидлашича, маҳаллий аҳоли ўртасида маълумот тўпланмаганлиги туфайли барча қидирув ишлари муваффақиятсиз чиққан.

Ва ҳақиқатан ҳам ҳеч кимга сир эмас эдики, Семлёво кўлидан Угра дарёсига қирғоғи томон тахминан 40 километр масофада, Вознесенье қишлоғи ёнида Курганникам деб аталувчи қабристон бор эди. Унда 1812 йилги урушдан сўнг нима учундир шу ерда қўлиб кетган француз гвардиячилари дафн қилинганди. Уларнинг ўзлари қисмларимиздан қўлиб кетганми, қайтиб борадиган бўлсақ дезертирликда айлаб жазолашди, шунинг учун Францияга кетмоқчи эмасмиз дейишарди. Гвардиячилардан бири Вознесеньелик чиройли деҳқон қизини яхши кўриб қолади ва унга уйланади. Хмельницкий губернаторм бўлишга яқин у вафот этади. Хотини унинг гўрига эрининг исми-фамилияси, унвони ёзилган қабртош ўрнатди. Кампирнинг ўзи узоқ умр кўриб, 20-асрнинг бошларида, юз ёшдан ошиб вафот этади.

Уларнинг фарзанди бўлмади. Кампир ўлими олдидан айтиб берадики, Наполеон ростдан ҳам бойликларни Семлёво кўлига чўкти-

риш ҳақида буйруқ берган, фақат ижро қилиш учун эмас, бу ҳақда гап-сўз тарқалиши учун. Ҳақиқатда эса у сараланган гвардиячиларга Смоленск йўлидан узоқроқдан қулай жой топиб бойликларни яшириш ва кейинги кўрсатмаларни қутиш тўғрисида топшириқ беради. Беванинг эслашича, унинг эри ҳар доим Франциядан муҳим хабар қутиб яшаган ва кўпинча дарё қирғоғига бориб, нималарнидир ўйлаб узоқ ўтирган. Бир куни у кампирини дарё ёқасига олиб бориб, ўлсам шу ерга дафн этасан деб қабр жойини кўрсатган.

Улар Ватан уруши олдидан эса бу ерларда Мозер фамилияли галати немис пайдо бўлиб, ўзини машҳур фирманинг вакили деб таништиради. Кейинчалик аниқланишича, у уччига чиққан жосус бўлиб, абвер ҳодими ҳисобланар экан. Афтидан, турли ахборотларни йиғиб юрган Мозер тасодифан яширин хазина ҳақида ҳам билиб қолган.

1942 йили у яна шу ерларда пайдо бўлиб, махсус сапёрлар гуруҳига бошчилик қилиб, қидирув ишларини олиб борган.

— Бир куни Мозер бизнинг Гжатск шаҳридаги уйимизга келди, — дейди Никитин, — ва хазина Наполеон гвардиячисининг ёдгорлиқ тошидан бир неча метр наридан топилиб деб мактанди. Топилган қимматбаҳо буюмларни ўз кўзим билан кўрдим ва бунга тасдиқлайман. Бойликлар 4 та чарм қопдаги олтин тангалар, йиғирмадан зиёд тилла ликобчалар, косалар, қадахлар, кўплаб черков ашқол-дашқолларидан иборат бўлиб, улар орасида катта олтин хоч алоҳида ажралиб турарди. Эҳтимол, немислар топилманинг фақат бир қисминигина кўрсатиб, қолганини кераксиз гувоҳлар кўзидан яширишгандир. Бундан келиб чиқадики, 1942 йилдан бугунга Семлёво кўлининг ҳеч қандай сир-асрори мавжуд эмас...

Никитиннинг ҳикоясига турлича муносабат билдириш мумкин, аммо у, бизнингча, бир нарсда адашяпти: натижасидан қатъи назар Семлёво кўлининг сирини аввалгидай хазина изловчиларни ҳаяжонга солаверди. Ахир инсон эоти ўзи шундай яратилган — мўъжиза юз беришига ишониб яшайди.

Хориж матбуотидан
Ҳасан НИШОНОВ таржимаси

BU AJIB DUNYO

ДУСНЕЙДА

КОСМИК

РАКЕТА

Walt Disney World компанияси истироҳат боғида энг қиммат ва ҳақиқий парвозга яқин аттракцион очди.

Истироҳат боғида қурилган «Миссия: космос» космик ракетасининг нуҳаси учун 100 млн. АҚШ доллари микдорида маблаг сарфланди. Биринчи кундан бошлаб ушбу аттракционга келган одамларнинг сонига қараганда харажатлар қопланиши аниқ. Космик ракетанинг нуҳасини қуриш учун Ҳьюстондаги Johnson Space марказида NASA космонавтларини тайёрлашда ишлатиладиган техника ва ускуналар қўлланилган. Унинг очилишида иштирок этган NASAнинг собиқ космонавти Ден Бэрри аттракцион ҳақида шундай деди: «Буларнинг барчаси фазодаги ҳақиқий парвозга жуда ўхшайди. Мен ўзимни гўё яна коинотга қўтариладиган ҳис қилдим».

Коинотга «парвоз» қилиш ниятида бўлганлар биринчи кундан аттракцион олдига узун навбатни вужудга келтиришди. Бироқ истироҳат боғи маъмурияти бир неча маротаба техник танаффус эълон қилишга мажбур бўлиб, швабра кўтарган қўшимча фаррошларни қақаришга тўғри келди. Бу «парвоз» вақтидаги чайқалишлар сабабли бўлса керак.

SPORT

«ФОРМУЛА-1

КИРОЛИ»

Ferrari жамоасида қатнашувчи Михаэль Шумахер «Формула-1» мусобақалари тарихидаги энг совриндор пойғачи деб топилди. У олтинчи марта жаҳон чемпионлигини кўлга киришти, бу борада афсонавий пойғачи Хуан Мануэл Фанхиондан ҳам ўтиб кетди. Японияда ўтказилган гран-при мусобақаларида Шумахер маррага саккизинчи бўлиб етиб келган бўлса ҳам, тўпланган очколар нисбатига кўра чемпионлиқни кўлга киритди.

REKORD

СУВ ОСТИ МАРАФОНИ

Англиялик Ллойд Скотт сувости марафонини амалга оширган биринчи инсон бўлди. Британиялик марафончи махсус сувости кийимда Лох-Несс кўли тубида 40 км. масофани босиб ўтди. Ллойднинг айтишича, сув остида ушбу масофани босиб ўтиш жуда қийин кечган. Сув жуда совуқ эди. Устига устак, олдидан ҳеч нарс қўринмайдди. Оёғинг остида нима эканлигини билмайсан — лойми, тошми ёки умуман бўлиқми. Лекин шунга қарамайдан марафончи бўш келмади.

Собиқ ўт ўчирувчи ва профессионал футболчи Ллойд Скотт ўрнатган рекордларидан тушган маблагларни оқсон касалига дучор бўлган болаларни даволашга сарфлайди.

Моҳият

Фойдали нарс ҳақида билиб, шу заҳотиёқ, ҳатто, агар у ёқимсиз бўлса ҳам, уни ўзлаштиришга кириш. Худди шунингдек, фозил киши соғайиб кетиши учун аччиқ дорини ичади.

НАГАРЖУНА,
хинд файласуфи

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси бўлим бошлиғи Норбой Бобоевга синглиси **Санобар РАҲМАТУЛЛАЕВ**нинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент шаҳар прокуратураси жамоаси Тошкент шаҳар прокуратурасининг бош ҳисобчиси

Галина КУЗНЕЦОВАнинг бевақт вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

«HUQUQ» yuridik gazeta Ta'sischiilar: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Tashkent shahar va Tashkent viloyati prokuraturalari, «Qonun himoyasida» jurnali Gazetaning ro'yxatdan o'tish tartibi: N 00150. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232	Bosh muharrir: ABDUXOLIQ ABDURAZZQOV Tahrir hay'ati: Bahrididdin VALIYEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh muharrir o'rinbosari), Jahongir SHAROFBOYEV (mas'ul kotib), Lola SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV, Muxtor SHODMONOV	Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Myaliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi. Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66. Tel.: 133-82-34, 133-64-72. Fax: 133-26-62. E-mail: info@huquq.uz. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.	Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset usulida chop etiladi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41. Gazeta haftanining chorshanba kunlari chiqadi. Setuvda erkin narxda Navbatchi muharrir: H.NISHONOV Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.00	Buyurtma Г - 606 15196 nusxada chop etildi Navbatchi: F.MAMSHARIPOV 2 3 4 5 6 7 8
--	---	---	---	--